

Nuorten puuttuminen nettikiusaamiseen sosiaalisessa mediassa

Pro gradu -tutkielma

Sammeli Saari

Kasvatustieteiden tiedekunta, mediakasvatus

Lapin yliopisto

Kevät 2021

Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Nuorten puuttuminen nettikiusaamiseen sosiaalisessa mediassa

Tekijä: Sammeli Saari

Koulutusohjelma: Mediakasvatus

Työn laji: Pro gradu

Sivumäärä: 68 + 2 liitettä

Vuosi: 2021

Tiivistelmä

Tässä kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitettiin, miten nuoret puuttuvat nettikiusaamiseen sosiaalisessa mediassa. Lisäksi selvitettiin nuorten asennoitumista nettikiusaamiseen ja sen yhteyttä toimintaan nettikiusaamistilanteessa. Tarkastelun kohteena oli myös se, kuinka sukupuoli ja sosiaaliseen mediaan käytetty aika ovat yhteydessä puuttumiseen ja asennoitumiseen. Tutkimuksessa puuttumisella tarkoitetaan nuorten toimintaa ja väliintuloa sosiaalisessa mediassa, kun he kohtaavat siellä itseensä ja toiseen henkilöön kohdistuvaa kiusaamista.

Tutkimukseen osallistui 1091 suomalaista nuorta, jotka olivat iältään 12–17-vuotiaita. Tutkimusaineisto koostui nuorten kyselyvastauksista, jotka kerättiin sähköisellä lomakekyselyllä. Tutkimusmenetelminä käytettiin ristiintaulukointia, χ^2 -riippumattomuustestiä sekä ryhmittelyanalyysiä. Vastaajat jaettiin ryhmittelyanalyysin avulla erilaisiin ryhmiin sen perusteella, miten he asennoituivat nettikiusaamiseen. Ryhmät nimettiin seuraavasti: vastuuntuntoiset, epävarmat, rohkeat ja välinpitämättömät. Vastuuntuntoiset -ryhmää edusti lähes puolet vastaajista. Välinpitämättömät -ryhmässä poikien osuus oli huomattavan iso tyttöihin verrattuna. Tyttöjen osuus oli suuri puolestaan vastuuntuntoiset -ryhmässä.

Nuorista 78 % oli puuttunut itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Yleisin puuttumisen tapa oli kiusaajan estäminen sosiaalisen median palvelusta. Vastaajaan kohdistuvassa nettikiusaamisessa asennoituminen ja sukupuoli olivat yhteydessä siihen, millä tavalla nuoret puuttuivat nettikiusaamiseen. Toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa puuttujien osuus oli 72 % vastaajista, ja yleisin puuttumisen tapa oli puolustaa ja tukea kiusattua. Asennoituminen ja sosiaalisessa mediassa vietetty aika olivat yhteydessä siihen, olivatko nuoret puuttuneet toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen sekä millä tavalla puuttuminen oli tapahtunut. Sukupuoli oli yhteydessä ainoastaan puuttumisen tapoihin. Toiseen kohdistuvassa nettikiusaamisessa eniten puuttujia oli vastuuntuntoiset -ryhmässä ja vähiten välinpitämättömät -ryhmässä. Poikiin verrattuna tyttöjen puuttumisessa korostuivat erityisesti kiusatun tukeminen ja omista kiusaamiskokemuksista kaverille tai aikuisille kertominen.

Avainsanat: nuoret, nettikiusaamiseen puuttuminen, sosiaalinen media

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	4
2 Nuorten osallisuus ja toimijuus sosiaalisessa mediassa.....	7
2.1 Sosiaalinen media osana nuoren kasvuympäristöä	7
2.2 Nuorten osallisuus ja toimijuus puuttumisen mahdollistajina.....	10
3 Nettikiusaamiseen puuttuminen	13
3.1 Nettikiusaamisen määritelmä.....	13
3.2 Nettikiusaamisen erityispiirteet	16
3.3 Nettikiusaamiseen puuttumisen eri näkökulmia	19
3.4 Nuorten puuttuminen nettikiusaamiseen.....	20
4 Tutkimuksen toteutus.....	24
4.1 Tutkimuskysymykset	24
4.2 Tutkimusaineiston kuvaus	24
4.3 Aineiston analyysi.....	28
4.4 Tutkimuksen eettisiä kysymyksiä.....	30
5 Tutkimustulokset.....	31
5.1 Vastaajien ryhmittely nettikiusaamiseen asennoitumisen perusteella	31
5.2 Vastajaan kohdistuva nettikiusaaminen ja siihen puuttuminen.....	35
5.3 Toiseen henkilöön kohdistuvan nettikiusaamisen havaitseminen ja nettikiusaamiseen puuttuminen	44
6 Pohdinta	52
6.1 Tutkimuksen päätulokset.....	52
6.2 Tutkimuksen rajoitukset ja jatkotutkimustarpeet.....	55
6.3 Tutkimuksen tarkastelua yhteiskunnallisella tasolla	57
7 Lähteet.....	60
8 Liitteet.....	69

1 JOHDANTO

Sosiaalinen media on muuttanut tapoja olla vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin. Ensinnäkin sosiaalisen median myötä kynnys vuorovaikutukseen on madaltunut ja kohtaamisten määrä lisääntynyt. Vuorovaikutus on saanut myös uudenlaisia muotoja, esimerkiksi kommentointi, tykkäykset ja emojiit ovat tyypillinen osa mediavälitteistä kommunikointia. (Nesi, Choukas-Bradley & Prinstein 2018.) Sosiaalisen median kautta informaation saavuttaminen ja ihmisten tavoittaminen on sekä helppoa, nopeaa että ajasta ja paikasta riippumatonta. Mediasisältöjä voi kuka tahansa paitsi kuluttaa, myös tuottaa ja jakaa muiden nähtäväksi ja kuultavaksi. Suomalaisille nuorille sosiaalinen media näyttäytyy merkittävänä osana heidän kulttuuriaan ja kasvuympäristöään. Se tarjoaa heille sosiaalisen kentän, jossa tärkeässä roolissa ovat erityisesti viihtyminen, ajanvietto ja sosiaalinen vuorovaikutus (Karakainen & Saikkonen 2019). Nuoret ovat sosiaalisessa mediassa myös aktiivisia toimijoita, eivätkä pelkästään passiivisesti kuluta mediasisältöjä tai ole ainoastaan mediavaikutusten kohteita (Hietajärvi & Matikainen 2021, 43).

Nuori voi kohdata sosiaalisessa mediassa myös toimintaa, joka uhkaa hänen hyvinvointiaan. Yksi tällainen haitallinen ilmiö on nettikiusaaminen, eli internetissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen. Julkisissa keskusteluissa ja uutisissa nousee ajoittain esiin tapauksia, joissa koulussa esiintyviä kiusaamis- ja väkivaltatilanteita on kuvattu ja levitetty sosiaalisessa mediassa (ks. Yle uutiset 23.9.2020). Tämänkaltaiset kiusaamisen muodot osoittavat sen, että kiusaaminen ei enää rajoitu vain tiettyyn yhteisöön, aikaan tai paikkaan, vaan voi netin ja sosiaalisen median myötä levitä nopeasti julkiseksi, ison yleisön saataville. Kuka tahansa nuori voi myös tahtomattaan törmätä sosiaalisessa mediassa loukkaavaan sisältöön, ja tulla osaksi kiusaamistilannetta. Siksi kiusaamiseen puuttumisen merkitys nousee entistä keskeisempään asemaan.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaankin nettikiusaamista nuorten puuttumisen näkökulmasta. Nettikiusaamiseen puuttuminen rajataan nimenomaan nuorten

väliintuloon itseensä tai toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa. Tutkimuksen keskiössä on nuorten oma aktiivinen osallisuus ja toimijuus sosiaalisessa mediassa. Tämä ei tarkoita sitä, että vastuu puuttumisesta ajateltaisiin olevan pelkästään nuorilla itsellään. Sitä vastoin, kuten Hinduja ja Patchin (2014, 5) toteavat, nettikiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen on koko yhteisön asia, ja siksi siihen tarvitaan mukaan kaikki: nuoret, vanhemmat, kasvattajat, asiantuntijat, viranomaiset sekä sosiaalisen median eri tahot ja yritykset.

Kiusaamista paljon tutkinut Christina Salmivalli (2016) toteaaakin, että ”kaikki eivät ole vastuussa kiusaamisesta, mutta kaikki ovat omalta osaltaan vastuussa sen lopettamisesta”. Puuttuminen on tehokkainta silloin, kun pyritään vaikuttamaan koko ryhmään. Tätä ajatusta tukevat monet tutkimukset: kiusaamista ja sen syitä ei tule ymmärtää vain yksilötasolla, vaan kiusaamisessa on kyse ennen kaikkea ryhmäilmiöstä (Garandeau 2014; Houghton, Nathan, & Taylor, 2012). Ryhmäilmiöllä viitataan kiusaamistilanteessa oleviin normeihin, rooleihin ja statuksiin, jotka vaikuttavat kiusaamisen kokemukseen sekä kiusaamisen jatkumiseen tai loppumiseen (Salmivalli 2016, 37). Ryhmäilmiö tarkoittaa samalla sitä, että sekä perinteistä kiusaamista että nettikiusaamista esiintyy usein ikätovereiden läsnä ollessa, jolloin kiusaamista todistavilla nuorilla on erittäin tärkeä rooli kiusaamisen väliintulossa (Lambe, Cioppa, Hong & Craig 2019).

Nuorten keskinäisen vastuun tiedostaminen ja vahvistaminen ovat siis avaintekijöitä nettikiusaamisen ehkäisyssä. Ratkaisevaa kiusaamisen tunnistamisen ja sitä kautta puuttumisen kannalta voi olla juuri se, miten nuori toimii sosiaalisessa mediassa, kun häntä tai jotakin toista kiusataan. Puuttuminen voi olla esimerkiksi kiusatun puolustamista, luotettavalle aikuiselle kertomista tai kiusaajan blokkamista sosiaalisen median palvelusta. Väliintulo kiusaamistilanteessa ja nettikiusaamisen ennaltaehkäisy ovat ensiarvoisen tärkeää, sillä kiusatuksi joutumisella voi olla sekä välittömiä (ks. Hawker & Boulton 2000; Ttofi, Farrington, Lösel & Loeber 2011) että pitkäaikaisia (ks. Isaacs, Hodges & Salmivalli 2008; Singham ym. 2017) seurauksia muun muassa kiusatun huonoon itsetuntoon, masentuneisuuteen ja kielteiseen minäkuvaan. Lisäksi puuttuminen toimii merkittävänä kasvatuksellisenä viestinä siitä, että

olemme vastuussa toinen toisistamme ja että jokaisen tulee saada kunnioittavaa kohtelua (Salmivalli 2016, 30).

Tutkimus on toteutettu yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa, ja osana järjestön digihyvinvoinnin hanketta. Tutkimustuloksia hyödynnetään MLL:n kiusaamisen vastaisessa työssä, ja tutkimuksen pohjalta toteutetaan nettikiusaamisteemaa käsittelevät verkkosivut MLL:n Vanhempainnettiin ja Nuortennettiin. Tutkimuksen tarkoituksena on lisätä tutkimustietoa nuorten nettikiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä kehittää kiusaamisen vastaista mediakasvatustyötä Suomessa.

2 NUORTEN OSALLISUUS JA TOIMIJUUS SOSIAALISESSA MEDIASSA

2.1 SOSIAALINEN MEDIA OSANA NUOREN KASVUYMPÄRISTÖÄ

Nuoruus on ikävaihe, jonka yhtenä merkittävänä kehityksellisenä tavoitteena on yksilöllistyminen eli identiteetin rakentaminen ja saavuttaminen. Nuoren kasvaminen osaksi yhteisöä muotoutuu ihmissuhteiden kautta. Vaikka perheellä ja huoltajilla voi olla keskeinen rooli nuoren elämässä, suhteet erityisesti kavereihin ja muihin vertaisiin tulevat entistä tärkeämmiksi. Nuoruudessa myös muiden ryhmien ja verkostojen merkitys osana kasvu ympäristöä korostuu. Ryhmällä voi olla suojaava tekijä nuoren psyykkiselle kehitykselle, sillä sen avulla nuori rakentaa identiteettiään ja pyrkii säilyttämään itsenäisyyden. Siksi ryhmän ulkopuolelle jääminen ja kiusaaminen ovat merkittäviä riskitekijöitä nuoren psyykkiselle kasvulle. (Aalberg 2018, 42.) Toisaalta digitalisaatio, ja erityisesti sosiaalinen media, mahdollistaa suhteiden luomisen ja ylläpitämisen toisiin nuoriin sekä sellaisiin ryhmiin, jotka tukevat nuoren kehitystä.

Sosiaalisen medially viitataan erilaisiin Internet-pohjaisiin sovelluksiin ja palveluihin, joiden välityksellä käyttäjät voivat muodostaa uusia sosiaalisia verkostoja sekä luoda ja jakaa erilaisia sisältöjä (Kaplan & Haenlein, 2010; van Dijck & Poell, 2013). Verrattuna perinteiseen mediaan, sosiaaliselle medialle tyypillisenä piirteenä voidaan pitää sitä, että käyttäjä voi itse osallistua aktiivisesti sisällön tuottamiseen, sen sijaan että olisi pelkästään ”passiivinen katsoja” (Hoffmann 2017, 5). Matikaisen (2008) mukaan sosiaalinen media voidaankin nähdä median ja internetin kehitysvaiheena, jossa sisällöntuotanto hajautuu, ja sisältöä jaetaan yhteisöllisesti monimuotoisissa ja vuorovaikutteisissa verkkoympäristöissä.

Mahdollisuudet mediavälitteiseen vuorovaikutukseen ja viestintään ovat kasvaneet merkittävästi, sillä erilaiset teknisesti välittyneet viestinnän muodot ovat juurtuneet osaksi kehittyneitä yhteiskuntia. Internetin ja sosiaalisen median

myötä sisältöjen tuottaminen ja levittäminen ovatkin suhteellisen helppoa. Kommunikaatiovälineiden käytöstä on tullut merkittävä osa ihmisten arkea, ja media on yhä useammin kaikkialla läsnä olevaa ja mobiilia, mukana kulkevien älypuhelimien myötä. (Ampuja, Koivisto & Väliverronen 2014, 25–26.)

Nuorten suosimia sosiaalisen median palveluja ovat esimerkiksi WhatsApp, Instagram, YouTube ja Snapchat (Ebrand Group, 2019.) Kuitenkin uusia sovelluksia ja sosiaalisen median trendejä syntyy aika ajoin, ja nuoret siirtyvät suosittujen sovellusten pariin. Muun muassa lyhyiden videoklippien julkaisuun tarkoitettu TikTok on saavuttanut lyhyessä ajassa suuren suosion nuorten keskuudessa (ks. Yle uutiset 2.3.2020). Myös monet digitaaliset pelit voidaan nähdä osana sosiaalista mediaa, esimerkiksi moninpelit tarjoavat erilaisia kommunikaatiokanavia pelaajien käyttöön (Meriläinen 2020, 30). Sosiaalinen media käsittää siis hyvin laajan ja nopeasti muuttuvan kentän, jonka suunnan ennustaminen on pitkällä tähtäimellä haastavaa (Valkenburg & Piotrowski 2017).

Sosiaalinen media on osa nuorten arkea ja elämäntapaa, mikä näkyy fyysisen elinpiirin ja todellisuuksien laajentumisena (Niemi & Sarras 2012, 19–20). Tämä tarkoittaa samalla sitä, että sosiaalisella medially on iso merkitys nuoren identiteetin muotoutumisessa, sillä se tarjoaa nuorelle monia tapoja ja mahdollisuuksia rakentaa identiteettiään (Valkenburg & Piotrowski 2017, 88). Suomalaiset nuoret elävät kulttuurissa, jota leimaa audiovisuaalisuus, erilaiset verkostot ja vuorovaikutteisuus ympäristön kanssa. Verkkoyhteisöissä mukana olemisen voi näyttäytyä nuorelle sosiaalisena välttämättömyytenä, sillä osallistumattomuus sosiaalisen median palveluihin saattaa aiheuttaa kulttuurista toiseutta ja kaveripiirin ulkopuolelle jäämistä. Keskeinen motiivi verkkoyhteisöissä toimimiselle on luonteeltaan siis sosiaalinen. (Noppari & Uusitalo 2011, 143.)

Sosiaalisten normien ja ryhmään kuulumisen merkitys on nuorelle suuri niin verkkovälitteisessä kuin sen ulkopuolisessa ryhmätoiminnassa. Siksi esimerkiksi sellaiset sosiaalisen median yhteisöt, jotka ovat aktiivisia ja tiiviitä, pitävät sisällään suuren potentiaalin vaikuttaa myönteisesti tai kielteisesti nuoren minäkuvaan. (Hietajärvi & Matikainen 2021, 43). Suonisen ym. (2013) mukaan

identiteettiään rakentavan nuoren käyttäytymiselle sosiaalisessa mediassa voi olla tyypillistä se, että hän samaistuu muihin, etsii eri tavoilla hyväksyntää, kuten kertomalla itsestään asioita muille sekä muokkaa saamansa palautteen ja vastaanoton pohjalta toimintaansa. Tällöin nuori rakentaa valikoidun minän esittämisen avulla paitsi omaa julkisuuskuvaansa, luo myös sosiaalisia normeja muiden kanssa. (Suoninen, Pirttilä-Backman, Lahikainen & Ahokas 2013, 73.)

Sosiaalisen median käyttöön ja empatiaan liittyviä tutkimuksia on tehty toistaiseksi melko vähän, mutta tämänhetkiset tulokset antavat ymmärtää, että empatiataitojen kehittymisen kannalta sosiaalisesta mediasta voi olla nuorille enemmän hyötyä kuin haittaa (Saarikivi & Martikainen 2019, 35). Esimerkiksi Hossenin ja Valkenburgin (2016) tutkimuksessa tarkasteltiin vuoden ajan 10–14-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median käyttöä ja käytön yhteyttä empatiataitoihin. Tutkimus osoitti, että eniten sosiaalista mediaa (esim. Whatsapp, Facebook) käyttäneet nuoret olivat vuoden kuluttua muita taitavampia eläytymään toisten kokemuksiin ja ymmärtämään toisten tunteita. Yhtenä syynä empatiataitojen kehittymiselle saattaa olla se, että sosiaalinen media voi toimia nuorille välineenä, joka antaa mahdollisuuden harjoitella tunteiden ymmärtämistä ja jakamista. (Hossen & Valkenburg 2016.)

Toisaalta internetin ja sosiaalisen median liiallisen käytön on tutkittu ennustavan nuorilla sosiaalisten taitojen vähenemistä, vaikeuksia tunteiden säätelyssä ja antisosiaalisuutta, kuten aggressiivisuutta (ks. Holtz & Appel 2011; Leung & Lee 2012.) Leungin ja Leen (2012) tutkimuksessa liiallisen käytön kriteerinä olivat muun muassa ajan tajun katoaminen ja vaikeus lopettaa internetin käyttö. Vastaavasti Riihilahden ym. (2016) tutkimuksessa 4–6-luokkalaisilla lapsilla prososiaalista käyttäytymistä tuli selvemmin esille niillä, jotka käyttivät päivittäin 1–2 tuntia internetiä, kun taas 5–7 tuntia käyttäneet lapset olivat tilastollisesti huomattavasti impulsiivisempia ja häiritsevempiä. Kuitenkin on todettava, että pelkkä ruutuaika ei välttämättä ole yksistään riittävä selittävä tekijä lapsen tai nuoren ongelmalliselle tai prososiaaliselle käyttäytymiselle. Esimerkiksi Riihilahden ym. (2016) mukaan erot voivat johtua myös sellaisista tekijöistä, joita heidän tutkimuksessaan ei ole mitattu. (Riihilahti, Paavilainen, Koivisto & Kylmä 2016, 26.)

2.2 NUORTEN OSALLISUUS JA TOIMIJUUS PUUTTUMISEN MAHDOLLISTAJINA

Osallisuus on käsitteenä moniulotteinen, eikä sille ole olemassa yhtä täsmällistä ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Osallisuuden suomenkielinen merkitys myös poikkeaa tieteen valtakielestä, sillä suomen kielessä osallisuus ja osallistuminen mielletään erillisiksi, kun taas englanninkielinen termi *participation* käännetään sekä osallisuudeksi että osallistumiseksi (Kiilakoski & Taiponen 2011, 76–77.) Onkin tärkeää taustoittaa, millainen merkitys osallisuudelle annetaan juuri tässä tutkimuksessa. Yleisesti osallisuudella viitataan yksilön aktiiviseen rooliin yhteisössä ja mahdollisuuksiin vaikuttaa asioihin (Mönkkönen 2018, 159).

Kiilakoski ym. (2015) liittävät osallisuuteen vaikuttamisen lisäksi myös kuulumisen ja kiinnittymisen ulottuvuuksia. Heidän mukaansa osallisuudessa on kyse siitä, että kannetaan ja saadaan vastuuta oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä, ja sitoudutaan yhteisten asioiden parantamiseen. Tällöin osallisuudessa korostuu niin yksilöiden, ryhmien kuin erilaisten kollektiivien mahdollisuus toimijuuteen ja vaikuttamiseen, mikä tarkoittaa käytännössä vallan jakamista. Siksi on olennaista tehdä ero osallisuuden ja osallistumisen välillä: osallisuus ei tarkoita vain osallistumista ja mukanaoloa, vaan mahdollisuutta muuttaa sitä yhteisöä, johon kuuluu. Osallisuus voidaan nähdä myös oikeutena omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa ja koko ekosysteemiä. (Kiilakoski, Gretscher & Nivala 2015, 15–18.)

Nuorten toimintaa sosiaalisessa mediassa voidaan tarkastella osallisuuden lisäksi toimijuuden käsitteen kautta. Yksi toimijuuden tunnetuimmista määritelmistä on Anthony Giddensin (1984) rakenneteorian yhteydessä esittämä, jonka mukaan ”toimijuus ilmenee ihmisen teoissa silloin, kun hän olisi voinut toimia myös toisella tavalla ja kun se, mikä tapahtui, ei olisi tapahtunut ilman kyseistä tekoa”. Eteläpellon ym. (2011) mukaan Giddensin määritelmä pitää sisällään ajatuksen, että toimijuus näyttäytyy ihmisen intentionaalisena, seuraamuksia omaavana tekona, ja se ilmenee tilanteessa, jossa olisi ollut

mahdollisuus myös toisella tavalla toimimiseen. Jotta teko ilmentää toimijuutta, se edellyttää siis teon tarkoituksellisuutta ja seuraamusta. Toisin sanoen, Giddensin määritelmän mukainen toimijuus edellyttää, että toimijalla on valtaa vaikuttaa tapahtumien kulkuun sekä vapautta valita eri vaihtoehdoista. (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011, 20.)

Kun nuorten toimintaa nettikiusaamistilanteessa tarkastellaan Giddensin määritelmästä ja viitekehyksestä käsin, merkitsee toimijuus sitä, että nuorilla on mahdollisuus ja valta puuttua itseensä ja muihin kohdistuvaan nettikiusaamiseen sekä vaikuttaa sen loppumiseen. Kuitenkin on olennaista tunnistaa toimijuuden realiteetit ja edellytykset. Esimerkiksi Eteläpelto ym. (2011) tuovat esiin yksilön valintoja ja vapauksia korostavan uusliberalistisen ihmiskuvan ja sen ”näennäistoimijuuden”, jossa jätetään huomiomatta se, että ihmiset eivät tee valintoja tyhjiössä, vaan valintoja ovat määrittämässä usein tiedostamattomat sosiaaliset, kulttuuriset, taloudelliset ja aineelliset edellytykset (Eteläpelto ym. 2011, 13–14).

Osallisuuden ja toimijuuden näkökulma tuo siis näkyväksi nuorten omat valinnat sekä heidän äänensä ja arkinsa. Sintosen (2018) mukaan tämä tapahtuu etenkin silloin, kun kyse on omaehtoisesta osallisuudesta, joka on peräisin itsenäisestä ja itsellisestä, vapaasta halusta pohjautuvasta toiminnasta. Kun osallisuus on omaehtoista, se voi nuorten media-arjessa näyttäytyä esimerkiksi spontaanina tai suunniteltuna mediakäyttönä ja tuottamisena. (Sintonen 2018, 90–92.) Toisaalta voidaan kysyä, milloin jokin toiminta on vapaaseen haluun ja omaehtoisuuteen perustuvaa osallisuutta ja toimijuutta? Esimerkiksi Noppari ja Uusitalo (2011) muistuttavat, että erityisesti nuorten maailmassa sosiaalisten hierarkioiden ja statusten merkitys korostuu. Profiileille perustuvat sosiaalisen median palvelut näyttäytyvät nuorille keinona todentaa omaa sosiaalista verkostoaan ja tuoda se muiden nähtäville. Niinpä nuoret pyrkivät olemaan tietoisia siitä, millainen esilläolo ja toiminta sosiaalisessa mediassa ovat heidän vertaisryhmissään kannattavaa ja sosiaalisesti hyväksyttyä. (Noppari & Uusitalo 2011, 145.)

Joka tapauksessa digitaalisten ympäristöjen merkitystä nuorten yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden kokemuksille ei voi väheksyä, sillä ne ovat itsessään nuorille merkityksellisiä ja osa muiden nuorten kanssa jaettavaa arkea (Kaarakainen & Kaarakainen 2018, 252). Digitaalisen mediakulttuurin yksi keskeinen tuntomerkki onkin käyttäjän aktiivinen rooli. Pelkän mediasisällön kuluttamisen sijaan omaehtoinen mediasisällön tuottaminen on yhä useamman ulottuvilla ja se nostaa esiin toiminnallisuuden ja osallisuuden merkityksen. (Kupiainen & Sintonen 2009, 175; Vesterinen, Kynäslahti, Mylläri, Sintonen & Vahtivuori 2015, 147.) Vesterinen ym. (2015) mukaan osallisuuden kulttuurissa korostuu kuka-tahansa-tuottajana näkökulma, jolloin esimerkiksi identiteetin rakentaminen ja muovaaminen sekä toisilta oppiminen ja toisten opettaminen voivat näyttäytyä hyvin merkittävinä ulottuvuuksina nuoren elämässä. Tämä edellyttää kuitenkin jokaiselta vastuullisuutta sekä taitoa reflektoida omaa toimintaansa niin, että kykenee asettumaan myös mahdollisen vastaanottajan asemaan. (Vesterinen ym. 2015, 153.)

Mediatuottamisen myötä nuorten mahdollisuudet omien käsitysten ja näkemysten esilletuomiseen ja perustelemiseen ovat lisääntyneet (Vesterinen ym. 2015). Osallisuus mediatuottamisessa merkitsee samalla sitä, että mediankäyttäjän tulee ottaa huomioon mahdollinen yleisö, jolloin toiminnassa korostuu käyttäjän vastuullisuus suhteessa hänen omiin näkökantoihinsa (Sintonen 2012, 47). Toisaalta, vaikka mahdollisuudet mediatuottamiseen olisivatkin yhtäläiset, se ei tarkoita, että nuoret olisivat digitaalisten medioiden käyttäjinä samankaltaisia. Kaarakaisen ja Kaarakaisen (2018) mukaan nuorten erilaiset käyttötottumukset saavat aikaan erilaatuista osallistumista ja digitaalista osaamista. Kuitenkin heidän tutkimuksensa osoittaa, että yleisesti ottaen nuorten digikäytössä painottuvat sosiaalisuus ja henkilökohtainen viihtyminen, jotka näyttäytyvät nimenomaan osallisuuden sekä oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä. (Kaarakainen & Kaarakainen 2018, 236, 251.)

3 NETTIKUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

3.1 NETTIKUSAAMISEN MÄÄRITELMÄ

Kiusaamista tai nettikiusaamista kokeneen nuoren sekä tämän kasvattajien näkökulmasta tarkka rajanveto kiusaamisen määritelmästä ei ole merkityksellistä tilanteissa, joissa ongelmalliseen käytökseen pitää joka tapauksessa puuttua ja tehdä toimenpiteitä kiusatun auttamiseksi ja kiusaamisen loppumiseksi. Hindujan ja Patchinin (2015) mukaan tällöin se, täyttääkö tietynlainen käytös keinotekoisesti luodut kiusaamisen kriteerit, ei ole etusijalla, vaan tärkeintä on kohdistaa tuki kiusatulle. Sen sijaan he korostavat, että tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta nettikiusaamisen löyhät ja epäjohdonmukaiset määritelmät vaikeuttavat tutkimusten välisiä vertailuja ja aiheuttavat hämmennystä siitä, miten eri sidosryhmien, kuten kasvattajien ja asiantuntijoiden tulisi suhtautua ja puuttua nettikiusaamiseen.

Tutkimuksen painopiste on nuorten puuttumisessa nettikiusaamiseen, ei itse kiusaamisessa tai sen eri muodoissa. Kuitenkin, jotta nettikiusaamisen puuttumista voidaan tutkia, on ymmärrettävä mitä nettikiusaamisella tässä tutkimuksessa tarkoitetaan ja mitä ulottuvuuksia siihen sisällytetään. Nettikiusaamista ei voi kokonaan erottaa perinteisestä kiusaamisesta, vaan se kytkeytyy laajemmin koko kiusaamisilmiöön. Vaikka nettikiusaamiseen liittyy omat erityispiirteensä, sen kokonaisvaltainen ymmärtäminen edellyttää myös perinteisen kiusaamisen määritelmän tuntemista (Kowalski, Limber & Agastson, 2012, 18). Kuitenkin on tärkeä huomata, että siinä missä jotkut tutkijat painottavat nettikiusaamisen samankaltaisuutta perinteisen kiusaamisen kanssa, toiset taas korostavat tarvetta erilaiselle ymmärrykselle ja kyseenalaistavat perinteisen kiusaamisen kriteerien riittävyyden nettikiusaamisen yhteydessä (Barlinska, Zsuster & Winiewski 2018).

Olweuksen määritelmässä perinteinen kiusaaminen nähdään aggressiivisena toimintana, jossa henkilö altistetaan toistuvasti negatiivisille teoille, joiden tarkoituksena on aiheuttaa vahinkoa tai pahaa mieltä kiusatulle. Lisäksi

kiusaamisessa on kyse vallan epätasapainosta kiusaajan ja kiusatun välillä. (Olweus 1993; 2013.) Kiusaamiseen liittyy siis sellaisia piirteitä, jotka erottavat sen esimerkiksi riitelystä: näitä piirteitä ovat toistuvuus, valtaepätasapaino, tarkoituksellisuus sekä ryhmäilmiö. Ryhmäilmiöllä viitataan kiusaamistilanteessa vallitseviin sosiaalisiin osallistujarooleihin ja niiden merkityksiin kiusaamisen mahdollistamisessa ja estämisessä. (Garandeau 2014; Salmivalli 1999.) Kiusaamisen määrittelemisen ei ole ongelmallista, sillä kyse on subjektiivisesta kokemuksesta. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että niin lapset, nuoret kuin aikuisetkin voivat määritellä sen eri tavoin. Käytännössä kiusaamisen havaitseminen ja määrittelemisen ulkopuolelta on haastavaa, sillä kiusaamisessa yhdistyvät paitsi itse toiminta, myös yksilön tai ryhmän kokemukset ja suhtautuminen, eli esimerkiksi se, kuinka kiusattu itse tulkitsee tilanteen ja miten muut osalliset suhtautuvat kiusattuun. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018, 39.)

Internetissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta käytetään yleensä käsitettä nettikiusaaminen tai verkkokiusaaminen, englanninkielinen vakiintunut termi on *cyberbullying* (Salmivalli & Pöyhönen 2012). Nettikiusaaminen on ilmiö, jolle ei ole löydetty tutkijoiden keskuudessa täysin yksimielistä määritelmää (Patchin & Hinduja 2015). Määrittelyn haastavuutta lisää teknologian jatkuva kehittyminen: teknisten laitteiden ja sosiaalisen median alustojen uusiutuvuuden ja vaihtuvuuden myötä nettikiusaamisen tavat ja muodot ovat myös jatkuvassa muutoksessa (Kowalski ym. 2012, 57; Smith 2016, 154).

Smith ym. (2008) rinnastavat nettikiusaamisen määritelmän osittain Olweuksen määritelmään perinteisestä kiusaamisesta. Heidän mukaansa nettikiusaaminen on toistuvaa sähköisten viestimien välityksellä tapahtuvaa aggressiivista ja tarkoituksellista yksilön tai ryhmän toimintaa, kohdistuen henkilöön, jonka ei ole helppo puolustautua. (Smith, Mahdavi, Carvalho, Fisher, Russell & Tippett, 2008, 376.) Tokunaga (2010, 278) nostaa nettikiusaamisen määritelmässään myös esiin toistuvuuden, aggressiivisuuden sekä tarkoituksellisuuden tuottaa haittaa tai epämukavuutta muille, mutta määritelmä ei sisällä ajatusta valtaepätasapainosta tai kiusatun heikosta puolustusvalmiudesta.

Hinduja ja Patchin (2014, 2) määrittelevät nettikiusaamisen tahallisen ja toistuvana haitan aiheuttamisena tietokoneiden, puhelimen tai muiden elektronisten laitteiden käytön välityksellä. Heidän määritelmänsä sisältää perinteisen kiusaamisen tunnuspiirteistä tarkoituksellisuuden ja toistuvuuden, mutta ei aggressiivisuutta tai valtaepätasapainoa. He nimeävät nettikiusaamisen tyypillisiksi piirteiksi toistuvuuden, nimettömyyden, suuren yleisön sekä helppouden. Helppoudella he viittaavat fyysiseen etäisyyteen eli siihen, että kiusaajan ei tarvitse nähdä kiusatun välitöntä reaktiota.

Langos (2012) jakaa nettikiusaamisen kahteen tyyppiin, suoraan ja epäsuoraan nettikiusaamiseen. Suora nettikiusaaminen on viestintää, joka ei tule ulkopuolisten tietoon, vaan rajoittuu pelkästään kiusaajan ja kiusatun välille, kohdistuen suoraan kiusattuun. Sen sijaan epäsuora nettikiusaaminen on yleisesti saatavilla. Siinä kiusaaja ei suoraan kohdistu tekoon kiusatulle, vaan julkaisee tai jakaa esimerkiksi uhria loukkaavaa mediasisältöä sosiaalisessa mediassa. Kun kiusaaja julkaisee teon muiden saataville, ei hän voi enää kontrolloida, mihin kaikkialle mediasisältö leviää. Näin ollen epäsuora nettikiusaaminen voi tavoittaa hyvin suuren yleisön, ja sitä voi tapahtua samanaikaisesti useilla eri media-alustoilla. (Langos 2012, 286.)

Suoran nettikiusaamisen muotoja voivat olla esimerkiksi vihamielinen kommentointi, loukkaavien viestien lähettäminen sekä verkkovainoaminen, jossa kiusaaja ahdistelee ja uhkailee uhria toistuvasti. Epäsuora nettikiusaaminen voi puolestaan olla esimerkiksi henkilön mustamaalaamista, poissulkemista ryhmästä tai arkaluontoisen asian paljastamista ja levittämistä muille. Epäsuorana nettikiusaamisena voidaan pitää myös pahoinpitelyjen kuvaamista ja materiaalin jakamista muiden nähtäville. (Kowalski 2012; Willard 2007; Niemisen & Pörhölän, 2011 suomennos.)

Kysymykseen, kuinka paljon nettikiusaamista esiintyy, on vaikea vastata yksiselitteisesti, sillä luvut vaihtelevat runsaasti eri tutkimusten välillä. Yksi merkittävä tekijä on se, miten nettikiusaaminen määritellään, ja esimerkiksi mitä nettikiusaamisen aikaparametriä käytetään. EU Kids Online –tutkimuksen (Smahel ym. 2020) mukaan 9–16-vuotiaista nuorista 5 % oli kokenut kiusaamista

verkossa vähintään kerran kuukaudessa, ja 9 % vastaajista ilmoitti kohdanneensa nettikiusaamista muutamia kertoja. Mitä tulee kiusaajiin, 3 % nuorista kertoi osallistuneensa itse nettikiusaamiseen vähintään kerran kuukaudessa, ja 5 % vastaajista ilmoitti osallistuneensa nettikiusaamiseen muutamia kertoja. Toisin sanoen, useimmat sekä kiusatuista että kiusaajista kertoivat tapausten olevan satunnaisia. Suomessa vuoden 2017 kouluterveyskyselyssä peruskoulun 8.- ja 9. -luokkalaisista noin 7 % ilmoitti kokeneensa kiusaamista kännykän tai internetin välityksellä, vähintään kerran lukukaudessa (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2017).

3.2 NETTIKUSAAMISEN ERITYISPIIRTEET

Vaikka nettikiusaamisessa ja perinteisessä kiusaamisessa on huomattu olevan samankaltaisuutta, nettikiusaamiseen sisältyy tietynlaisia ominaispiirteitä, jotka erottavat sen perinteisestä kiusaamisesta. Ensimmäiseksi, viestinnän *nimettömyys ja kasvottomuus* ovat yksi keskeisistä eroista nettikiusaamisen ja perinteisen kiusaamisen välillä. Mahdollisuus toimia verkossa anonyymisti muuttaa käsitystä vallasta, kun uhri ei voi täysin varmasti tietää, kuka kiusaaja on. Anonyymiuden takia nettikiusaamisesta kertominen ja ilmoittaminen voi olla kiusatulle vaikeaa. (Smahel et al. 2020; Waasdorp & Bradshaw 2015.) Lisäksi kiusaamisen kynnyksellä madaltuu netissä, kun kiusaajan ei tarvitse kohdata kiusattua kasvotusten. Tällöin hän ei myöskään näe kiusatun välitöntä emotionaalista reaktiota, mikä voi heikentää empatian tuntemista ja ymmärrystä kiusaamisen seurauksista kiusatulle. (Kowalski ym. 2012, 87.)

Toisena nettikiusaamisen erityispiirteenä on kiusatun *jatkuva ja helppo tavoitettavuus*, ajasta tai paikasta riippumatta: nettikiusaamista voi tapahtua verkon kautta lähes missä ja milloin tahansa. Tämä tarkoittaa, että siinä missä perinteinen kiusaaminen voi rajoittua kouluun ja koulumatkaan, nettikiusaaminen ulottuu myös kiusatun kotiin ja vapaa-aikaan. (Smahel et al. 2020; Waasdorp &

Bradshaw 2015.) On myös huomioitava, että nettikiusaamisessa kiusatun voi tavoittaa ennestään tuntemattomat henkilöt. Tällöin tavoitettavuus ei rajoitu pelkästään oman kouluyhteisön tai vertaisryhmän sisälle, vaan voi kohdistua keneen tahansa, joka on osallisena sosiaalisessa mediassa. (Paul 2014, 94.)

Ja kolmanneksi, verrattuna perinteiseen kiusaamiseen, nettikiusaaminen voi olla hyvin *julkista* ja se voi saavuttaa nopeasti laajan katsojamäärän, joka saattaa levittää loukkaavaa sisältöä eteenpäin. (Smahel et al. 2020; Waasdorp & Bradshaw 2015.) Eli toisin sanoen, vaikka alkuperäinen tekijä olisikin lopettanut kiusaamisen, kiusaaminen saattaa silti jatkua, levitä laajemmalle ja muuttaa muotoaan. Se voi tarkoittaa kiusatulle sitä, että kun esimerkiksi valheelliset tai loukkaavat viestit leviävät eteenpäin, se voi vaikuttaa negatiivisesti muiden käsityksiin kiusatusta. Tämä saattaa tapahtua kiusatulta itseltään piilossa, jolloin puhutaan hiljaisesta epäsuorasta nettikiusaamisesta. (Huhtala 2013, 47–48.)

Kuten edellä mainituista määritelmistä voidaan nähdä, nettikiusaaminen mielletään usein yksittäisen teon sijaan toistuvaksi toiminnaksi. On kuitenkin olennaista huomata, että toistuvuus voi saada nettikiusaamisen kontekstissa eri merkityksen kuin perinteisessä, kasvokkaisessa kiusaamisessa. Smahelin ym. (2020) mukaan jo yksittäisellä nettikiusaamistapauksella voi olla merkittävä kielteinen vaikutus nuoren hyvinvointiin. Esimerkiksi pelkästään yhden loukkaavan mediasisällön julkaiseminen voi olla hyvin haitallista, koska se saattaa tavoittaa internetissä nopeasti suuren yleisön. Loukkaavan mediasisällön leviämisen myötä yksittäinen teko voi muuttua toistuvaksi ja kestää pitkään. (Smahel ym. 2020, 60.)

Mitä tulee valtaepätasapainoon, verkossa vallan käyttö voi näkyä eri muodossa kuin perinteisen kiusaamisen kontekstissa. Kazeroonin ym. (2018) mukaan anonymiteetti sekä nettikiusaamiseen osallistumisen helppous ja kiusaajien määrä voivat edistää valtaepätasapainon syntymistä. Tällä he tarkoittavat sitä, että mitä enemmän osallistujia nettikiusaamisessa on mukana, valtaepätasapaino on sitä selvempi kiusatun ja kiusaajien välillä, koska teko on toistuvaa. (Kazerooni, Taylor, Bacarova & Whitlock 2018.) Toisaalta nettikiusaamisessa valtaepätasapainon merkitys eroaa perinteiseen

kiusaamiseen verrattuna siinä, että fyysiset ominaisuudet tai ikä eivät vaikuta samalla tavalla kiusaajan ja kiusatun asemaan. (Haasio 2013, 63.) Nettikiusaamiseen ei myöskään ulotu samalla tavalla sellainen hierarkia, joka voi koulussa hyvin tyypillinen oppilaiden välisessä kiusaamistilanteissa (Huhtala 2013, 49.)

On tutkimuksellista näyttöä siitä, että nettikiusaamiseen liittyy useita kielteisiä seurauksia niin kiusatuille kuin kiusaajille. Nettikiusaamisen kohteeksi joutuneilla on todettu muun muassa masentuneisuutta, voimakasta ahdistuneisuutta, yksinäisyyttä, sosiaalista stressiä, itsetunnon alenemista, itsetuhoisia ajatuksia sekä ongelmia vertaissuhteissa. (ks. Hinduja & Patchin 2010; Kowalski, Giumetti, Schroeder & Lattanner 2014; Kwan ym. 2019.) Koska nettikiusaamiselle altistumisen on havaittu olevan yhteydessä psyykkiseen ahdistukseen monin tavoin, nettikiusaamista voidaan pitää ilmiönä, jolla on merkittävä vaikutus yksilön psykososiaaliseen hyvinvointiin ja mielenterveyteen.

Vaikka pitkittäistutkimusta nettikiusaamisen vaikutuksista nuorten psykososiaaliseen hyvinvointiin on tehty toistaiseksi suhteellisen vähän, on olemassa jotakin tutkimusnäyttöä pitkittäisistä yhteyksistä. Esimerkiksi Fahyn ym. (2016) tutkimus tarkasteli 12–13-vuotiaiden nuorten nettikiusaamisen seurauksia yhden vuoden seurannan jälkeen. Tulokset osoittivat, että nettikiusaamisen kohteeksi joutuneet nuoret sekä nuoret, jotka olivat osallistuneet nettikiusaamiseen ja tulleet myös nettikiusatuksi, raportoivat 12 kuukauden jälkeen sosiaalisista peloista ja ahdistuneisuudesta sekä masennusoireista huomattavasti todennäköisemmin kuin ne nuoret, jotka eivät olleet altistuneet nettikiusaamiselle. Näiden tulosten valossa nettikiusaamisen kohteeksi joutuminen voidaan nähdä riskitekijänä nuoren myöhemmille mielenterveyden ongelmien ilmenemiselle. (Fahy, Stansfeld, Smuk, Smith, Cummins & Clark 2016.)

3.3 NETTIKUSAAMISEEN PUUTTUMISEN ERI NÄKÖKULMIA

Kiusaamiseen puuttuminen on laaja yhteiskunnallinen tehtävä (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:16, 13). Nettikiusaamiseen puuttumista ja nettikiusaamisen vastaista työtä voidaan tarkastella toimintana, joka tapahtuu yksilötasolta yhteisö- ja yhteiskunnan tasolla. Puuttuminen voi olla ennaltaehkäisevää tai suoraan nettikiusaamistilanteeseen kohdistuvaa puuttumista. Kun puhutaan nettikiusaamisen torjumisesta yleisellä tasolla, tiedetään, että sosioemotionaalisten taitojen ja medialukutaidon vahvistamisella sekä mediakäyttämisen harjoittelulla on myönteisiä vaikutuksia nettikiusaamisen ehkäisyyn (Hutson ym. 2018).

Opetushallituksen oppaassa (Francke ym. 2017) tarjotaan keinoja suojautua asiattomalta verkkokäyttämiseltä ja opastetaan ilmiantamaan loukkaava toiminta sosiaalisen median palveluissa. Oppaassa ohjeistetaan, kuinka sosiaalisessa mediassa kiusaamisen kohteeksi joutuneen oppilaan kannattaa ilmoittaa asiasta luotettavalle aikuiselle, kuten tämän huoltajalle, opettajalle, koulukuraattorille tai terveydenhoitajalle. Perusopetuslain (29 § (1267/2013)) mukaisesti koululla on velvollisuus ilmoittaa ”koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle”. Mitä tulee vapaa-ajalla tapahtuvaan nettikiusaamiseen, koulu voi tarjota oppilaille ja heidän huoltajilleen mahdollisuuden tapahtuneesta keskustelemiseen. (Francke, Heikkilä, Lahtinen, Tyrkkö & Vanttaja 2017, 11.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuonna 2016 useista eri asiantuntijoista koostuvan työryhmän pohtimaan kiusaamisen ehkäisyä ja koulurauhaa. Työryhmän valmisteleva loppuraportti sisältää esitykset kiusaamiseen puuttumisesta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen koulutuksen osalta (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:16). Suomessa on myös kehitetty erilaisia kiusaamiseen puuttumista tukevia toimintamalleja. Näitä ovat esimerkiksi vertaissovitteluun perustuva VERSO-ohjelma, vastuunottamisen ohjaava malli Vastuunportaat sekä

kansainvälisestikin tunnettu kiusaamisen vastainen KiVa Koulu -ohjelma. Nettikiusaamisen ehkäisemisestä ja estämistä koskeva hanke on Empatia nettiin -hanke, jossa on mukana monia eri toimijoita, kuten Opetusalan ammattijärjestö, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Someturva sekä useita yrityskumppaneita. Hankkeen tarkoituksena on etsiä teknologian ja kansalaisten taholta keinoja estää nettikiusaamista, sekä pyrkiä selvittämään tapoja empatian lisäämiseksi. Yhtenä keinona hankkeessa visioidaan tekoälyä, joka oppii tunnistamaan ja poistamaan sosiaalisen median viesteistä loukkaavia ilmaisuja. (empatiapakkaus.fi).

Nettikiusaaminen saattaa täyttää myös rikoksen tunnusmerkit, jolloin nettikiusaamisen puuttuminen tapahtuu yhteiskunnan ja lainsäädännön tasolla. Nettikiusaamiseen liittyvät rikoksissa voi olla kyse esimerkiksi kunnianloukkausta, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä ja viestintärauhan rikkomisesta. Tällöin asianomistaja eli nettikiusaamisen kohteeksi joutunut voi hakea korvauksia kärsimyksestä, joita teko on aiheuttanut. Kuitenkin on huomioitava, että rikoslain (515/2003, luku 3 §4) mukaan rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 vuoden iässä. (Forss, 2014, s. 107–108.)

3.4 NUORTEN PUUTTUMINEN NETTIKIUUSAAMISEEN

Tässä tutkimuksessa nettikiusaamisen puuttumista käsitellään nuorten keskinäisenä väliintulona sosiaalisessa mediassa, kun he kohtaavat siellä itseensä ja muihin kohdistuvaa nettikiusaamista. Väliintulo ja puuttuminen voi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi luotettavalle aikuiselle kertomista, kiusaajan blokkauksesta eli estämistä sosiaalisen median palvelusta tai kiusatun auttamista ja puolustamista. Sivullisilla on merkittävä rooli siinä, miten he toimivat, kun he havaitsevat muihin kohdistuvaa nettikiusaamista. Koska nettikiusaaminen kohdistuu usein yhteen henkilöön monien sivustakatsojien läsnä ollessa, sivustakatsojia on enemmän kuin kiusattuja. Esimerkiksi Dugganin (2014)

tutkimuksessa vastaajista yli 70 % oli todistanut muihin kohdistuvaa häirintää internetissä, kun taas itse häirinnän kohteeksi oli joutunut 40 % vastaajista.

Sivulliset nimeävät yleensä kiusaamisen aggressiivisena tilanteena, jossa ilmenevät kiusaajan ja kiusatun välinen valtaepätasapaino sekä kiusaajan tarkoituksellisuus vahingoittaa kiusattua. Kazeroonin ym. (2019) tutkimus koski nuorten aikuisten sivustakatsojien käsityksiä ja aikomuksia nettikiusaamiseen puuttumisessa. Osallistujat altistettiin loukkaaville Twitter-viesteille, jotka sisälsivät joko alkuperäisiä tai uudelleentwiitattuja eli uudelleenjulkaistuja viestejä. Tulokset osoittivat, että sivulliset eivät yleensä puuttuneet nettikiusaamiseen. Kuitenkin sellaisissa tapauksissa, jossa oli useampi kuin yksi kiusaaja ja jossa kiusatulle osoitettu loukkaava viesti oli alkuperäinen eikä uudelleentwiitattu, todennäköisyys sivustaseuraajien suoriin välintuloaikeisiin kasvoi. (Kazerooni ym. 2019.) Tämä viittaa siihen, kuinka kiusaajan tahallinen aikomus loukata kiusattua sekä useamman kiusaajan aiheuttama valtaepätasapaino vaikuttavat sivustaseuraajien kykyyn arvioida tilanne kiusaamiseksi ja lisäävät tarvetta puolustaa kiusattua.

Kiusaamiseen puuttumista ja puolustavaa käyttäytymistä koskeva tutkimusta on tehty yhä enemmän viime vuosina. Lamben ym. (2019) laaja tutkimus tarkasteli 155 tutkimusartikkelia, jotka käsittelivät lasten ja nuorten kiusaamiseen puuttumista ja kiusatun puolustamisen korrelaatteja yksilö-, vertais-, perhe-, ja koulutasolla. 155 artikkelista vain 25 koski verkossa tapahtuvaa kiusaamiseen puuttumista. Verkossa tapahtuvassa kiusaamiseen puuttumisessa nuoret puolustivat kiusattua todennäköisemmin, kun heillä oli vahvempi suhde kiusattuun. Vastaavasti puolustaminen oli vähemmän todennäköistä silloin, kun nuorilla oli vahvempi suhde kiusaajaan. Lisäksi tutkimus osoitti, että niin vanhempien kuin opettajien osallisuudella ja puolustamisen odotuksilla sekä koululuokan kiusaamisen vastaisilla normeilla oli merkitystä nuorten verkossa tapahtuvaan kiusatun puolustamiseen. (Lambe ym. 2019.)

Lamben ym. (2019) tutkimus antaa viitteitä siitä, että verkossa ja kasvokkain tapahtuvassa puolustamisessa ilmenee monia samankaltaisuuksia. Molemmissa puolustamisen tavoissa esimerkiksi havaittiin, että kiusatun puolustamisen

yleisyys lisääntyy keskilapsuuteen asti, kunnes se vähenee murrosikään tultaessa ja vakiintuu myöhäisnuoruudessa. Sen sijaan sukupuoli oli isommassa roolissa kasvokkaisessa puolustamisessa, joista suurimmassa osassa tarkastelluista tutkimuksista (89 %) tytöt osallistuivat poikia todennäköisemmin kiusatun puolustamiseen. Verkon kautta tapahtuvassa puolustamisessa ei puolestaan ilmennyt merkittävää sukupuolieroa, sillä tutkimuksista hieman yli puolet (54 %) osoittivat tyttöjen puolustamisen olleen poikia todennäköisempää. (Lambe ym. 2019.)

On myös tutkimusnäyttöä siitä, että ne nuoret, jotka ovat aiemmin kokeneet itse nettikiusaamista, puuttuvat muihin kohdistuvaan nettikiusaamistilanteeseen todennäköisemmin kuin ne, jotka eivät ole joutuneet koskaan nettikiusaamisen kohteeksi. (Allison & Bussey 2017; Van Cleemput ym. 2014). Allisonin ja Busseyn (2017) mukaan on mahdollista, että nettikiusaamista aiemmin kokeneet nuoret arvioivat muihin kohdistuvan nettikiusaamisen vakavammaksi ja sen vaikutuksen uhriin suuremmaksi, minkä vuoksi he voivat kokea painetta puuttua tilanteeseen. Runions ja Bak (2015) korostavat, että mediavälitteinen vuorovaikutus aiheuttaa monitulkintaisuutta ja epäselvyyttä, mikä voi johtaa siihen, että sivustakatsojat tulkitsevat havaitsemaansa nettikiusaamistilannetta projisoimalla eli heijastamalla tapahtumat omiin kokemuksiin, eli tulkitsevat tilannetta vahvasti omien aiempien kiusaamiskokemusten valossa.

Schacterin, Greenbergin ja Juvosen (2016) tutkimus, joka koski nuorten aikuisten nettikiusaamiseen puuttumista Facebookissa, osoitti, että yksilöllisten ominaisuuksien ja piirteiden, kuten minäpystyvyyden, lisäksi sivustaseuraajien väliintuloaikkeisiin vaikuttaa heidän havaintonsa kiusatun käyttäytymisestä sosiaalisessa mediassa. Sivustaseuraajat katsoivat nettikiusaamisen olevan ansaittua, jos kiusattu paljasti omia henkilökohtaisia tietoja sosiaalisista suhteistaan. Myös aiemmissa tutkimuksissa (ks. Weber ym. 2013) on havaittu, että sivulliset reagoivat negatiivisesti kiusattuihin, jotka ilmoittivat Facebookissa muita enemmän henkilökohtaisia tietoja, kuten puhelinnumeron tai sijaintinsa. Yhtenä syynä tähän voi olla se, että toisin kuin kasvokkain tapahtuvassa kiusaamisessa, nettikiusaamisessa kiusaajat ja sivustaseuraajat eivät yleensä näe kiusatun emotionaalista reaktiota kiusaamiseen. Tällöin sivustaseuraajat

voivat tehdä johtopäätöksiä tapahtuneesta ja nettikiusaamisen syistä sen perusteella, mitä kiusattu on Facebookissa aiemmin kirjoittanut. (Schacter, Greenberg & Juvonen 2016.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten nuoret toimivat sosiaalisessa mediassa, kun he kohtaavat siellä itseensä ja muihin kohdistuvaa kiusaamista?
2. Millaisia ryhmiä on muodostettavissa nuorten nettikiusaamiseen asennoitumisen suhteen?
3. Miten nuorten toiminta nettikiusaamistilanteessa eroaa eri ryhmien kesken?
4. Miten sukupuoli ja ruutuaika ovat yhteydessä nuorten asennoitumiseen ja toimintaan nettikiusaamistilanteessa?

4.2 TUTKIMUSAINEISTON KUVAUS

Tutkimus toteutettiin osana Mannerheimin Lastensuojeluliiton digihyvinvoinnin hanketta. Tutkimuksen aineistona on suomalaisten 6–9-luokkalaisten nuorten kyselylomakevastaukset. Lomakkeen suunnitteluun ja toteuttamiseen on gradututkijan lisäksi ollut vaikuttamassa MLL:n mediakasvatus -työryhmä, joka antoi palautetta ja muutosehdotuksia koskien kyselyn sisältöä ja rakennetta. Aineistonkeruu tapahtui kolmen eri kanavan kautta. Ensimmäkin osallistumispyyntöjä lähetettiin uutiskirjeinä MLL:n kouluverkoston kautta hajautuneesti Suomen eri kouluihin. Toisena kanavana toimi nuorille tarkoitettu MLL:n nuortennetti -sivusto, jossa pyydettiin osallistua kyselyyn. Ja kolmanneksi, helppokäyttöistä kyselylomakkeen hyperlinkkiä levitettiin WhatsAppin välityksellä

tutkijan omia verkostoja hyödyntäen. Aineistonkeruu alkoi huhtikuussa 2020, ja päättyi lokakuussa 2020.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 1091 nuorta. Tutkittavat olivat iältään 12–17-vuotiaita, ja heistä suuren enemmistön muodostivat 14–16-vuotiaat, joita oli 75 % vastaajista. Vastaajista 58 % oli tyttöjä ja 38 % poikia. Perinteisen tyttö – poika jaottelun lisäksi vastausvaihtoehtoina olivat *joku muu* sekä *en halua sanoa*. Tällä ratkaisulla haluttiin huomioida ne vastaajat, jotka eivät koe kuuluvansa tiettyyn sukupuoleen tai ne, jotka eivät halua sukupuoltaan jostain syystä kertoa. Kuitenkin heidän pienen lukumääränsä ja toisaalta paremman tulosten yleistettävyyden vuoksi nämä kaksi sukupuoli -ryhmää on analyysivaiheessa yhdistetty yhdeksi ryhmäksi, nimeltään *määrittelemätön*. Heitä on yhteensä 4 % vastaajista.

Kyselylomakkeessa asioita voidaan kysyä usealla eri tavalla, kuten valmiilla vastausvaihtoehtoilla, avoimilla kysymyksillä, tai järjestysasteikollisia mittareita käyttämällä (Valli 2010, 117). Tässä tutkimuksessa kyselylomake on pääosin strukturoitu, eli osa kysymyksistä on tarkasti rajattu ja vastausvaihtoehdot on asetettu valmiiksi. Lisäksi mukana on myös muutamia avokysymyksiä. Avokysymyksistä saatuja vastauksia ei ole otettu mukaan lopulliseen analyysiin, vaan niitä hyödynnetään toisessa yhteydessä MLL:n toimesta.

Kyselytutkimuksessa huolellinen etukäteistyöskentely on tärkeää, sillä kysymykset luovat pohjan tutkimuksen onnistumiselle. Kyselyn laatimisessa edellytyksenä on tutkittavan asian operationalisointi, eli kysymysten pilkkominen ja muuttaminen vastattavaan ja mitattavaan muotoon. Tämä vaatii tutkittavan aiheen tuntemisen lisäksi kysymysten eri versioiden testaamista ja muovaamista. (Ronkainen ym. 2010, 31–32.) Vallin (2010, 104) mukaan kysymyksissä käytettävien sanamuotojen tulee olla paitsi täsmällisiä ja selkeitä, myös tutkimusongelman ja tutkimuksen tavoitteiden mukaisia, sillä juuri kysymysten muotoilu aiheuttaa yleensä virheitä tutkimustulokseen.

Kyselylomake on jaoteltu viiteen osioon, joissa jokaisessa käsitellään erityyppisiä kysymyksiä. Ensimmäinen osio koskee vastaajan taustatietoja. Taustatiedoissa

kysytään vastaajan sukupuolta, ikää ja sosiaalisessa mediassa arkisin vietettyä aikaa sekä sitä, mitä sosiaalisen median palveluja vastaajat käyttävät yleensä.

Toisessa osiossa kysytään, millaista *itseensä kohdistuvaa* nettikiusaamista vastaaja on kohdannut ja kuinka usein tätä on tapahtunut, sekä sitä, miten vastaaja on toiminut nettikiusaamistilanteessa. Toiminnalle on annettu kahdeksan eri vaihtoehtoa, joista vastaajan on mahdollista valita yhden tai useamman (ks. Kuva 1).

Kuva 1. Puuttumisen vaihtoehdot vastaajaan kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

Mieti tilannetta, jossa sinua kiusattiin, kohdeltiin loukkaavasti tai häirittiin somessa, peleissä ja netissä. Teitkö jotain seuraavista? Valitse sopivat. *

- ☐ Pyysin kiusaajia lopettamaan
- ☐ Ilmoitin ylläpidolle kiusaamisesta
- ☐ kerroin asiasta luotettavalle aikuisille (esim. vanhemmalle, opettajalle, terveydenhoitajalle, kuraattorille)
- ☐ Kerroin kiusaamisesta johonkin järjestöön (esim. MLL:n Nuorten puhelimeen tai chattiin)
- ☐ Kerroin asiasta kaverille
- ☐ Estin tai blokkasin kiusaajat palvelusta
- ☐ En tehnyt mitään
- ☐ Jotain muuta, mitä?

Kolmas osio käsittelee puolestaan sitä, millaista *toiseen henkilöön* kohdistuvaa nettikiusaamista vastaaja on kohdannut ja kuinka usein tätä on tapahtunut, sekä sitä, miten vastaaja on toiminut nettikiusaamistilanteessa. Toiminnalle on annettu viisi eri vaihtoehtoa, joista vastaaja voi valita yhden tai useamman (ks. Kuva 2).

Kuva 2. Puuttumisen vaihtoehdot toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

Mieti tilannetta, kun jotakin toista kiusattiin, häirittiin tai kohdeltiin loukkaavasti somessa, peleissä tai netissä. Teitkö jotain seuraavista? Valitse sopivat. *

- ☐ Puolustin tai annoin tukea tai autoin kiusattua
- ☐ Ilmoitin ylläpidolle tapahtuneesta
- ☐ Kerroin luotettavalle aikuiselle (Esim. vanhemmalle, opettajalle, terveydenhoitajalle, kuraattorille)
- ☐ En tehnyt mitään
- ☐ Tein jotain muuta. Mitä?

Sekä vastaajaan että johonkin toiseen henkilöön kohdistuvat nettikiusaamisen muodot on jaettu lomakkeessa neljään eri kategoriaan. Kategoriat pohjautuvat useista eri nettikiusaamisen määritelmistä muodostettuun kokonaisnäkemykseen, joka sisältää niin suoran kuin epäsuoran nettikiusaamisen erityispiirteitä (ks. Kowalski 2012; Willard 2007). Kategoriat ovat:

1. Ilkeä kommentointi, esimerkiksi nimittely, haukkuminen, pilkkaaminen tai trollaaminen
2. Loukkaavien kuvien, videoiden tai huhujen levittäminen
3. Ulkopuolelle jättäminen, esimerkiksi someryhmästä poistaminen
4. Uhkailu, painostaminen tai kiristäminen

Nettikiusaamisen kokemisen ja havaitsemisen yleisyyttä kysyttiin viisiportaisella vastausasteikolla:

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1–3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1–3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes päivittäin

Neljännessä osiossa selvitetään vastaajan asenteita väittämillä, jotka koskevat nettikiusaamista ja siihen puuttumista. Asenneväittämissä on käytetty järjestysasteikkoisia kysymyksiä, joihin vastataan Likertin asteikolla viisiportaisesti: 1 = täysin eri mieltä, 2 = melko samaa mieltä, 3 = siltä väliltä, 4 = melko samaa mieltä ja 5 = täysin eri mieltä. (Jokivuori & Hietala 2007, 13.)

Viidennessä osiossa kysytään, kuinka tärkeinä vastaajat pitävät väittämiä, liittyen nettikiusaamisen vähentymiseen ja ehkäisyyn yleisemmällä tasolla. Siinä vastausvaihtoehdot ovat seuraavat: 1 = ei lainkaan tärkeää, 2 = ei kovin tärkeää, 3 = melko tärkeää, 4 = tärkeää ja 5 = erittäin tärkeää.

4.3 AINEISTON ANALYYSI

Tämä tutkimus on tutkimusotteeltaan ja aineistoltaan kvantitatiivinen, mikä tarkoittaa sitä, että aineistossa ja sen analysoinnissa on käytetty kvantitatiivisia eli määrällisiä menetelmiä. Kvantitatiivisten menetelmien tarkoituksena ja lähtökohtana on hankkia numeerista ja tilastollista tietoa tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä. (Jokivuori & Hietala 2007, 13). Mittaustulokset ovat kvantitatiivisessa tutkimuksessa siis numeroarvoja, joita käytetään esimerkiksi luokitteluun, vertailuun sekä syy- ja seuraussuhteiden etsimiseen. (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2017, 16).

Sopivan aineiston ja analyysimenetelmän valinta edellyttää tutkimusongelman muotoilua ja täsmentämistä. Tämän tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset määrittävät osaltaan sen, että johtopäätösten tekemiseksi tarvitaan selkeästi mittaustuloksia. (Jokivuori & Hietala 2007, 23.) Vastattaessa tutkimuskysymyksiin aineiston analyysimenetelminä on käytetty ryhmittelyanalyysiä, ristiintaulukointia sekä Khiin neliö -testiä eli χ^2 -riippumattomuustestiä. Tutkimusaineiston analysointi on suoritettu IBM SPSS 26 Statistics -ohjelmalla.

Ryhmittelyanalyysi on aineistolähtöinen analyysimenetelmä, jonka avulla voidaan muodostaa muuttuja- tai havaintoryhmiä, jotka eroavat toisiinsa nähden

mahdollisimman paljon, mutta ovat sisäisesti mahdollisimman samanlaisia. Aineistolähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että sen sijaan että analyysi olisi teoriaa vahvistavaa, se on eksploratiivista eli aineistoa tutkivaa. Ryhmittelevä muuttuja ei ole etukäteen tutkijan tiedossa, vaan luokittelu rakentuu tutkijan tulkinnan kautta (Metsämuuronen 2006, 802–838). Tässä tutkimuksessa ryhmittelyanalyysin avulla on muodostettu nettikiusaamisen asennemuuttujista ryhmiä, jotka kuvastavat sitä, mihin nettikiusaamiseen asennoitumista ilmentävään ryhmään kukin nuori kuuluu.

Ryhmittely on suoritettu käyttämällä SPSS-ohjelmiston K-keskiarvon menetelmää, jolloin aineistosta ilmenevät ryhmät on muodostettu ryhmien keskiarvopisteiden etäisyyden perusteella. Tutkijan tehtävä on määritellä ryhmien lukumäärä, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että analyysi tehdään useita kertoja ryhmien eri lukumäärää kokeilemalla. Tässä tutkimuksessa päädyttiin tulosten perusteella lopulta neljään ryhmään, sillä se osoittautui tutkimuksen kannalta tulkinnallisimmaksi ja tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi. (Rasi & Kanniainen 2007, 59.)

Ristiintaulukointi sopii hyvin tilanteessa, jossa halutaan ottaa vertailuun jonkin ilmiön yleisyys ryhmittäin. Sen avulla voidaan havainnollisesti esittää kategoristen muuttujien välisiä riippuvuuksia eli yhteyksiä. (Alkuja ym. 1994.) Tässä tutkimuksessa ristiintaulukoinnin yhteydessä käytettiin Khiin neliö -testiä, jonka avulla saatiin tarkempaa tietoa siitä, oliko muuttujien välillä todellista eroa vai johtuiko se sattumasta. Toisin sanoen, kyse on tilastollisesta merkitsevyydestä, jonka avulla pyritään arvioimaan tuloksen yleistettävyyttä koko populaatiossa. (Heikkilä 2014, 185.)

Se, onko muuttujien välillä todellista eroa eli tilastollista merkitsevyyttä, riippuu saadusta p-arvosta. P-arvon ollessa 0,01 ja 0,05 välillä, katsotaan muuttujien välillä olevan tilastollisesti melkein merkitsevää riippuvuutta. Jos taas p-arvo on 0,01 ja 0,001 välillä, voidaan todeta, että muuttujien välillä on tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta. Mikäli p-arvo saa arvon, joka on alle tai yhtä suuri kuin 0,001, katsotaan että muuttujien välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevää riippuvuutta. (Heikkilä 2014, 185.)

4.4 TUTKIMUKSEN EETTISIÄ KYSYMYKSIÄ

Eettisten kysymysten tarkastelu ja huomioon ottaminen tulee olla läpileikkaavaa koko tutkimusprosessin ja sen eri vaiheiden aikana. Tutkijan tekemät valinnat eivät ole objektiivisia tai neutraaleja, sillä ne ohjaavat tutkimuksen suuntaa ja sen luomaa todellisuuskuvaa (Pohjola 2003, 6–7). Nuorten nettikiusaaminen on aiheena arkaluontoinen, sillä se koskee nuoren henkilökohtaista kokemusta, johon voi liittyä haastavia tunteita, kuten pelkoa, häpeää ja noloistumista (ks. Kwan ym. 2019). Toisaalta lapset ja nuoret ovat ikä -ja kehitystasonkin puolesta ryhmä, jonka kohdalla eettiset näkökulmat ovat tutkimuksessa korostetun tärkeitä. Kuulan (2006, 147) mukaan tutkimusta tehtäessä juuri lapset ja nuoret tarvitsevat erityistä suojelua, sillä he eivät kykene puolustamaan itseään tai vaikuttamaan tutkimusaiheisiin samalla tavalla kuin aikuiset.

Tutkimuksessa aineisto on kerätty nimettömänä siten, ettei tutkimukseen osallistuneista ole jäänyt tunnistetietoja, vaan henkilöön liittyvistä taustatiedoista on kysytty ainoastaan nuoren sukupuolta ja ikää. Kuitenkin aineistossa esitettyihin kysymyksiin sisältyy aiheita, jotka liittyvät nuorten henkilökohtaisiin kokemuksiin ja tietoihin nettikiusaamistapauksista. Tutkimuksen sensitiivisen luonteen vuoksi kyselylomakkeen alussa on painotettu vastaajille erityisesti kyselyn nimettömyyttä ja luottamuksellisuutta, eli sitä, että vastauksia käsitellään niin, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa eikä kenenkään vastaajan tietoja tule ilmi tuloksissa. Kaiken kaikkiaan tutkimusaineiston keräämisessä ja käsittelyssä on noudatettu erityistä huolellisuutta ja tieteellisen käytännön mukaisia periaatteita.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 VASTAAJIEN RYHMITTELY NETTIKIUSAAMISEEN ASENNOITUMISEN PERUSTEELLA

Tulokset on jaettu kolmeen osa-alueeseen. Ensimmäiseksi selvitetään kaikkien vastaajien (n=1091) asennoitumista nettikiusaamiseen ja siihen puuttumiseen, ja esitetään asennoitumisen perusteella muodostetut ryhmät. Toisessa tulososiossa käsitellään nuoreen itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista ja siihen puuttumista, jolloin mukaan on otettu vain ne vastaajat (n=538), jotka ovat kokeneet itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista vähintään kerran jostakin neljästä nettikiusaamisen muodosta. Kolmannessa osiossa tarkastelussa ovat ne nuoret (n=903), jotka ovat havainneet johonkin toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista vähintään kerran jostakin neljästä nettikiusaamisen muodosta.

Kaikki vastaajat jaettiin erilaisiin ryhmiin sen perusteella, miten he asennoituivat nettikiusaamiseen ja siihen puuttumiseen. Ryhmittely tapahtui seuraavien viisiportaisten väittämien (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä) perusteella:

- Kiusaamistilanteessa jokaisen toiminnalla on merkitystä kiusaamisen lopettamiseksi
- Kiusatulle on tärkeää, että joku puolustaa häntä ja osoittaa tukensa jollain tavalla
- En voi sosiaalisissa medioissa ja netissä vaikuttaa omalla toiminnallani kiusaamisen, loukkaavan kohtelun ja häirinnän vähenemiseen
- Pelkään että joudun itse vaikeuksiin tai kiusatuksi, jos puutun somessa omalla nimelläni kiusaamiseen
- Sosiaalisissa medioissa ja netissä tapahtuva kiusaaminen ja häirintä ei ole niin vakavaa kuin kasvokkain tapahtuva kiusaaminen
- Kiusaamiseen, loukkaavaan kohteluun ja häirintään puuttuminen on vain aikuisten asia

Väittämiin eri tavalla vastanneista nuorista muodostui neljä toisistaan eroavaa ryhmää: välinpitämättömät, rohkeat, vastuuntuntoiset ja epävarmat. Ryhmät on nimetty sen mukaan, millaista suhtautumista ja asennoitumista ne ilmentävät, liittyen nettikiusaamiseen ja siihen puuttumiseen. Toisin sanoen ryhmien nimet eivät kuvaa ryhmään kuuluvien vastaajien toimintaa tai luonteenpiirteitä, vaan niiden tarkoitus on ainoastaan selittää ryhmien välisiä eroavaisuuksia siinä, miten vastaajat suhtautuvat nettikiusaamiseen ja siihen puuttumiseen kuuden eri väittämän perusteella. (Taulukko 1.)

Ensimmäiseen, *välinpitämättömät* -ryhmään kuuluvia vastaajia yhdistää muita ryhmiä huolettomampi suhtautuminen nettikiusaamiseen ja siihen puuttumiseen. Sen vastaajien suhtautuminen ei ole täysin välinpitämätöntä, vaan ryhmän nimi kuvastaa ennen kaikkea välinpitämätöntä asennoitumista suhteessa muihin ryhmiin. Välinpitämättömät -ryhmä eroaa muista ryhmistä etenkin siinä, että sen mielestä kiusaamisen kohteeksi joutuneelle ei ole niin tärkeää, että joku puolustaa ja osoittaa tukea kiusatulle. Toisin kuin muut ryhmät, se ei myöskään korosta jokaisen toiminnan merkitystä kiusaamisen lopettamisessa. Kuitenkin tämä ryhmä on määrällisesti pienin (n=166), eli suurin osa koko aineiston vastaajista on sitä mieltä, että kiusattu kaipaa tukea ja puolustusta muilta.

Toinen ryhmä sai nimen *rohkeat* (n=227), sillä se eroaa muista ryhmistä pelottomalla suhtautumisella nettikiusaamiseen puuttumiseen, kun se tapahtuu sosiaalisessa mediassa omalla nimellä. Ryhmän nuoret eivät pidä nettikiusaamiseen puuttumista vain aikuisten asiana, ja suhtautuvat myötätuntoisesti kiusatun tukemiseen.

Kolmas ryhmä, *vastuuntuntoiset*, edustaa vastaajia, jotka korostavat oman toiminnan merkitystä ja omia vaikutusmahdollisuuksia nettikiusaamisen ehkäisyssä. He ovat myös jyrkästi eri mieltä siitä, että nettikiusaaminen ei olisi niin vakavaa kuin kasvokkain tapahtuva kiusaaminen, sekä siitä, että puuttuminen olisi pelkästään aikuisten asia. Vastuuntuntoiset -ryhmään kuuluvia vastaajia on eniten (n=461), heidän osuutensa on 42 % kaikista vastaajista. Tämä osoittaa sen, että melkein puolet tutkimukseen osallistuneista nuorista suhtautuu nettikiusaamiseen tosissaan ja vastuullisesti.

Neljäs ryhmä, *epävarmat* (n=236), kuvaa vastaajia, jotka pelkäävät joutuvansa itse vaikeuksiin tai kiusatuksi, jos puuttuvat sosiaalisessa mediassa omalla nimellä nettikiusaamiseen. Epävarmat - ryhmään kuuluvat nuoret suhtautuvat myötätuntoisesti kiusatun auttamiseen, mutta kokevat omat vaikutusmahdollisuudet pienemmiksi kuin muiden ryhmien vastaajat.

Taulukko 1. Ryhmittely nettikiusaamiseen asennoitumisen perusteella.

Väittämät (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä)	Ryhmät			
	Välinpitämättömät n=166	Rohkeat n=227	Vastuuntuntoiset n=461	Epävarmat n=236
Kiusaamistilanteessa jokaisen toiminnalla on merkitystä kiusaamisen lopettamiseksi	2,93	3,73	4,72	4,02
Kiusatulle on tärkeää, että joku puolustaa häntä ja osoittaa tukensa jollain tavalla	2,70	4,64	4,87	4,69
En voi sosiaalisissa medioissa ja netissä vaikuttaa omalla toiminnallani kiusaamisen, loukkaavan kohtelun ja häirinnän vähenemiseen	2,87	2,44	1,56	3,16
Pelkään, että joudun itse vaikeuksiin tai kiusatuksi, jos puutun somessa omalla nimelläni kiusaamiseen	2,51	1,41	2,97	3,88
Sosiaalisissa medioissa tai netissä tapahtuva kiusaaminen ja häirintä ei ole niin vakavaa kuin kasvokkain tapahtuva kiusaaminen	2,95	2,71	1,38	3,06
Kiusaamiseen, loukkaavaan kohteluun ja häirintään puuttuminen on vain aikuisten asia	2,67	1,66	1,24	2,47

Kun ryhmien koostumusta tarkastellaan sukupuolen esiintyvyydestä käsin, huomataan ryhmien välillä tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p=,000$). Etenkin kahdessa ryhmässä poikien ja tyttöjen osuus on jakautunut voimakkaasti. Välinpitämättömät -ryhmässä poikia on 64,5 %, kun taas tyttöjen osuus on ainoastaan 26,5 %. Toinen selvä ero ilmenee vastuuntuntoiset -ryhmässä, jossa tyttöjen osuus on 76,4 % ja poikien vain 20,6 %. Kahdessa muussa ryhmässä tyttöjen ja poikien esiintyvyys on tasaisempaa, joskin epävarmat -ryhmässä tyttöjen osuus on hieman suurempi. Toisaalta on huomioitava, että tyttöjen osuus (58,1 %) koko aineistossa on muutenkin suurempi poikiin (37,7 %) verrattuna, mikä voi osittain selittää eroja joidenkin

ryhmien osalta. Kuitenkin juuri sen vuoksi voidaan pitää merkittävänä tuloksena sitä, että välinpitämättömät -ryhmässä poikien osuus on niin suuri tyttöihin verrattuna.

Tämä antaa viitteitä siitä, että poikien suhtautuminen nettikiusaamiseen ja siihen puuttumiseen on tyttöjä välinpitämättömämpää, kun taas tytöt suhtautuvat nettikiusaamiseen keskimääräisesti poikia vastuuntuntoisemmin. Muiden kun tyttöjen ja poikien määrällinen osuus on aineistossa verrattain pieni, joten heidän osaltaan tulosten arvioinnissa ja johtopäätöksissä tulee olla maltillinen. Kuitenkin huomionarvoista on, että sukupuoltaan määrittelemättömien nuorten, eli niiden, jotka eivät halunneet kertoa sukupuoltaan tai ilmoittivat sukupuolekseen *joku muu*, osuus välinpitämättömät -ryhmässä on 9,0 %, kun heitä on koko aineistossa 4,2 %. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Sukupuolen esiintyvyys ryhmittäin. (n=1090, $\chi^2=146,363$; df=6; p=0,000).

Sukupuolen esiintyvyys ryhmittäin

						Yhteensä
		Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Poika	lkm	107	109	95	100	411
	%	64,5%	48,0%	20,6%	42,4%	37,7%
Tyttö	lkm	44	108	352	129	633
	%	26,5%	47,6%	76,4%	54,7%	58,1%
Määrittelemätön	lkm	15	10	14	7	46
	%	9,0%	4,4%	3,0%	3,0%	4,2%
Yhteensä	lkm	166	227	461	236	1090
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tulokset osoittavat, että kaikista nuorista 60,6 % kertoo käyttävänsä yli neljä tuntia arkipäivästä sosiaaliseen mediaan ja internettiin, sisältäen digitaalisten pelien pelaamisen, ja noin kolme tuntia käyttäviä on yhteensä 28,0 % vastaajista. Vähemmistön muodostavat kaksi tuntia tai vähemmän käyttävät, joita on 11,5 % kaikista vastaajista. Ryhmien välillä ei esiinny tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta. Eniten yli neljä tuntia käyttäviä on rohkeat -ryhmässä, joiden osuus

on 65,6 %, ja vähiten epävarmat -ryhmässä, jonka vastaajista 56,4 % käyttää sosiaaliseen mediaan ja internetiin aikaa yli neljä tuntia. Vastaavasti välinpitämättömät -ryhmän osuus on 64,5 %, ja vastuuntuntoisten -ryhmän hieman pienempi, 58,8 %. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Sosiaaliseen mediaan käytetty aika arkisin. (n=1090, $\chi^2=7,152$; df=6; p=0,307).

Kuinka paljon käytät aikaa sosiaaliseen mediaan, digipelaamiseen tai nettiin arkipäivisin?

						Yhteensä
		Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Neljä tuntia tai enemmän	lkm	107	149	271	133	660
	%	64,5%	65,6%	58,8%	56,4%	60,6%
Noin kolme tuntia	lkm	43	51	137	74	305
	%	25,9%	22,5%	29,7%	31,4%	28,0%
Kaksi tuntia tai vähemmän	lkm	16	27	53	29	125
	%	9,6%	11,9%	11,5%	12,3%	11,5%
Yhteensä	lkm	166	227	461	236	1090
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

5.2 VASTAAJAAN KOHDISTUVA NETTIKIUUSAAMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Kaikista nuorista 49,4 % on kokenut itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista vähintään kerran jostakin neljästä nettikiusaamisen muodosta. 50,6 % puolestaan vastasi jokaiseen neljään nettikiusaamisen muotoa koskevaan kysymykseen, että ei ole koskaan kokenut nettikiusaamista. Eri sukupuolten välillä ei ilmene tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta ($p=,189$) siinä, ovatko vastaajat kokeneet itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista. Tytöistä 50,1 % on kokenut nettikiusaamista, ja pojista 47,2 %. Sukupuoltaan määrittelemättömistä nuorista 60,9 % on kokenut nettikiusaamista. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Vastajaan kohdistuva nettikiusaaminen sukupuolittain. (n=1088, $\chi^2=3,331$; df=2; p=0,189)

Vastajaan kohdistuva nettikiusaaminen

					Yhteensä
		Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Ei ole kokenut nettikiusaamista	lkm	217	315	18	550
	%	52,8%	49,9%	39,1%	50,6%
On kokenut nettikiusaamista	lkm	194	316	28	538
	%	47,2%	50,1%	60,9%	49,4%
Yhteensä	lkm	411	631	46	1088
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nettikiusaamiseen eri tavalla suhtautuvat ryhmät poikkeavat toisistaan jonkin verran siinä, ovatko he itse kokeneet nettikiusaamista, sillä ryhmien välillä esiintyy melkein merkitsevää riippuvuutta ($p=,012$). Prosentuaalisesti eniten nettikiusaamisen kohteeksi joutuneita on epävarmat -ryhmässä. Heistä 56,2 % on kokenut nettikiusaamista, kun taas vähiten kiusattuja on rohkeat -ryhmässä, jonka vastaajista nettikiusaamista on kokenut 41,8 %. Välinpitämättömät -ryhmästä hieman yli puolet (53,6 %) on joutunut nettikiusaamisen kohteeksi, ja vastuuntuntoiset -ryhmän vastaajista hieman alle puolet (48,2 %). (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Vastajaan kohdistuva nettikiusaaminen ryhmittäin. (n=1087, $\chi^2=11,004$; df=3; p=0,012)

Vastajaan kohdistuva nettikiusaaminen

						Yhteensä
		Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Ei ole kokenut nettikiusaamista	lkm	77	131	239	103	550
	%	46,4%	58,2%	51,8%	43,8%	50,6%
On kokenut nettikiusaamista	lkm	89	94	222	132	537
	%	53,6%	41,8%	48,2%	56,2%	49,4%
Yhteensä	lkm	166	225	461	235	1087
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Yleisin vastaajaan kohdistuvan nettikiusaamisen muoto neljästä eri vaihtoehdosta on ilkeä kommentointi, jota on kokenut 38,5 % kaikista vastaajista. Ryhmien välillä on melkein merkitsevää riippuvuutta siinä, kuinka usein vastaajat kokevat ilkeää kommentointia netissä: välinpitämättömät -ryhmästä 10,2 % kohtaa sitä usein, eli vähintään kerran viikossa, kun rohkeat -ja vastuuntuntoiset -ryhmissä vastaava luku on vain noin 4 %. Epävarmat -ryhmän vastaajista ilkeää kommentointia on kokenut vähintään kerran viikossa 6,8 %. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Vastaajaan kohdistuva ilkeä kommentointi ryhmittäin. (n=1090, $\chi^2=13,771$; df=6; p=0,032)

Vastaajaan kohdistuva nettikiusaaminen						
			Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat
Sinuun itseesi kohdistuvaa ilkeää kommentointia, esimerkiksi nimittelyä, haukkumista, pilkkaamista tai trollaamista	En koskaan	lkm	98	147	293	132
		%	59,0%	64,8%	63,6%	55,9%
	Harvoin	lkm	51	71	149	88
		%	30,7%	31,3%	32,3%	37,3%
	Usein	lkm	17	9	19	16
		%	10,2%	4,0%	4,1%	6,8%
Yhteensä			166	227	461	236
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Seuraavaksi tarkastellaan niitä vastaajia, jotka ovat kokeneet itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista. Näitä nuoria on yhteensä n=538. Nettikiusaamista kokeneista nuorista suurin osa, 78 % on puuttunut vähintään yhdellä tavalla tilanteeseen, jossa nuorta on kiusattu, häiritty tai loukattu sosiaalisessa mediassa, ja 22 % nuorista ei ole tehnyt tilanteessa mitään.

Eri sukupuolten välillä ilmenee tilastollisesti melkein merkitsevää riippuvuutta (p=,023) siinä, ovatko vastaajat puuttuneet eli tehneet asialle jotakin. Tyttöjen ja poikien välillä ei esiinny eroa juuri ollenkaan, sillä tytöistä 79,1 % ja pojista 79,4 % on puuttunut jollakin tavalla itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen eli tehnyt asialle jotakin. Sen sijaan sukupuoltaan määrittelemättömistä nuorista vain 57,1 % on tehnyt asialle jotakin nettikiusaamista kohdatessaan. Vaikka näiden nuorten osalta liiallisia johtopäätöksiä tulee välttää heidän pienen lukumääränsä vuoksi,

voidaan todeta, että heidän toiminnassaan on selvä ero verrattuna tyttöihin ja poikiin, kun nettikiusaaminen kohdistuu nuoreen itseensä. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa kiusaamistilanteessa sukupuolittain. ($n=538$, $\chi^2=7,558$; $df=2$; $p=0,023$)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

					Yhteensä
		Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Teki asialle jotakin	lkm	154	250	16	420
	%	79,4%	79,1%	57,1%	78,1%
Ei tehnyt mitään	lkm	40	66	12	118
	%	20,6%	20,9%	42,9%	21,9%
Yhteensä	lkm	194	316	28	538
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Yleisin puuttumisen tapa vastaajaan kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa on blokata eli estää kiusaajat sosiaalisen median palvelusta, sillä noin puolet (49,3 %) nettikiusaamista kokeneista ilmoitti toimineensa näin. Muita yleisiä keinoja ovat nettikiusaamisesta kertominen kaverille (40,6 %) sekä pyytäminen kiusaajia lopettamaan (34,1 %). Sukupuolten välillä ilmenee eroja kolmen yksittäisen puuttumisen tavan kohdalla.

Tilastollisesti erittäin merkitsevää riippuvuutta ($p=,000$) sukupuolen osalta esiintyy siinä, ovatko nuoret kertoneet kaverille itseensä kohdistuvasta nettikiusaamistilanteesta. Eniten kavereille kertoneita on tytöissä, joista näin ilmoitti toimineensa 53,2 %. Poikien vastaava osuus on vain 20,6 % eli ero tyttöihin on huomattavan suuri. Sukupuoltaan määrittelemättömistä nuorista 35,7 % oli kertonut tapahtuneesta kaverilleen. Tämän tuloksen pohjalta voidaan todeta, että kaverin kanssa keskustelu omista nettikiusaamiskokemuksista on poikien kohdalla jostain syystä tyttöihin verrattuna paljon harvinaisempaa. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Kaverille kertominen itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sukupuolittain. (n=538, $\chi^2=53,112$; df=2; p=0,000)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
			Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Kerroin asiasta kaverille	En	lkm	154	148	18	320
		%	79,4%	46,8%	64,3%	59,5%
	Kyllä	lkm	40	168	10	218
		%	20,6%	53,2%	35,7%	40,5%
Yhteensä		lkm	194	316	28	538
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sukupuolten välillä tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta (p=,002) ilmenee siinä, ovatko vastaajat kertoneet itseensä kohdistuvasta nettikiusaamisestilanteesta luotettavalle aikuiselle, kuten huoltajalle, opettajalle tai kuraattorille. Aikuiselle kertominen on yleisintä tytöissä, joista näin oli tehnyt 25,6 % nettikiusaamista kokeneista tytöistä. Pojista 14,4 % oli kertonut itseensä kohdistuvasta nettikiusaamistilanteesta aikuiselle. Kaikkein pienin osuus aikuiselle kertoneista on sukupuoltaan määrittelemättömien kohdalla, 7,1 %. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Aikuiselle kertominen itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sukupuolittain. (n=538, $\chi^2=12,490$; df=2; p=0,002)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
			Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Kerroin asiasta luotettavalle aikuisille	En	lkm	166	235	26	427
		%	85,6%	74,4%	92,9%	79,4%
	Kyllä	lkm	28	81	2	111
		%	14,4%	25,6%	7,1%	20,6%
Yhteensä		lkm	194	316	28	538
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tilastollisesti melkein merkitsevää riippuvuutta ($p=,019$) sukupuolten välillä esiintyy siinä, ovatko vastaajat blokanneet eli estäneet kiusaajat käyttämästään sosiaalisen median palvelusta. Yleisintä tämä on sukupuoltaan määrittelemättömien nuorten keskuudessa, sillä heistä 57,1 % ilmoitti estäneensä kiusaajat, kun taas harvinaisinta kiusaajien blokkaaminen on pojissa, joista 41,2 % oli toiminut näin. Tytöistä 53,5 % oli nettikiusaamista kohdatessaan estänyt kiusaajat sosiaalisen median palvelusta. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Kiusaajien estäminen tai blokkaaminen itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sukupuolittain. ($n=538$, $\chi^2=7,945$; $df=2$; $p=0,019$)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
			Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Estin tai blokkasin kiusaajat palvelusta	En	lkm	114	147	12	273
		%	58,8%	46,5%	42,9%	50,7%
	Kyllä	lkm	80	169	16	265
		%	41,2%	53,5%	57,1%	49,3%
Yhteensä		lkm	194	316	28	538
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Asennoitumisen perusteella muodostetut ryhmät eivät poikkea tilastollisesti merkitsevästi ($p=,350$) toisistaan siinä, ovatko he tehneet itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa asialle mitään. Eniten puuttujia on epävarmat -ja vastuuntuntoiset -ryhmissä, joiden vastaajista noin 80 % on puuttunut jollakin tavalla itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen eli tehnyt asialle jotakin. Välinpitämättömän -ryhmän osuus on 77,5 %, ja rohkeat -ryhmän vastaajista 71,3 % on tehnyt asialle jotakin, kun heitä on kiusattu verkossa. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa kiusaamistilanteessa ryhmittäin. ($n=537$, $\chi^2=3,285$; $df=3$; $p=0,350$)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
		Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Teki asialle jotakin	lkm	69	67	177	106	419
	%	77,5%	71,3%	79,7%	80,3%	78,0%
Ei tehnyt mitään	lkm	20	27	45	26	118
	%	22,5%	28,7%	20,3%	19,7%	22,0%
Yhteensä	lkm	89	94	222	132	537
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Asennoitumisen perusteella muodostettujen ryhmien välillä ei siis ole huomattavaa eroa siinä, kuinka moni on puuttunut tai jättänyt puuttumatta itseensä kohdistuvaan nettikiusaamistilanteeseen. Kuitenkin kun tarkastellaan yksittäisiä toimintatapoja nettikiusaamistilanteessa eri ryhmien kesken, voidaan ryhmien välillä huomata tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta kahden puuttumisen tavan kohdalla: siinä, ovatko vastaajat kertoneet nettikiusaamisesta kaverille ($p=,000$) sekä siinä, ovatko he kertoneet tapahtuneesta luotettavalle aikuiselle ($p=,005$). Vastuuntuntoiset -ryhmän vastaajista 54,5 % ilmoitti kertoneensa kaverille nettikiusaamistilanteesta, kun välinpitämättömät -ryhmästä näin oli tehnyt vain 19,1 %. Osuus vaihteli myös kahden muun ryhmän kohdalla, sillä rohkeat -ryhmän vastaajista 27,7 % oli kertonut nettikiusaamisesta kaverille, ja epävarmat -ryhmän vastaajista 40,9 %. (Taulukko 12).

Taulukko 12. Kaverille kertominen itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmittäin. ($n=537$, $\chi^2=41,388$; $df=3$; $p=0,000$)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

							Yhteensä
			Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Kerroin asiasta kaverille	En	lkm	72	68	101	78	319
		%	80,9%	72,3%	45,5%	59,1%	59,4%
	Kyllä	lkm	17	26	121	54	218
		%	19,1%	27,7%	54,5%	40,9%	40,6%
Yhteensä	lkm		89	94	222	132	537
	%		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Nettikiusaamista kokeneista 20,7 % oli kertonut itseensä kohdistuvasta nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle, kuten huoltajalle, opettajalle tai kuraattorille. Erot vaihtelivat ryhmien välillä merkittävästi, sillä vastuuntuntoiset -ryhmän vastaajista 27,5 % oli kertonut nettikiusaamisesta aikuiselle, kun taas välinpitämättömät -ryhmästä näin oli toiminut 12,4 %. Myös rohkeat -ryhmässä osuus aikuisille kertoneista oli vastuuntuntoisia huomattavasti pienempi, 13,8 %. Epävarmoista 19,7 % ilmoitti kertoneensa nettikiusaamisesta aikuiselle. (Taulukko 13).

Taulukko 13. Aikuiselle kertominen itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmittäin. (n=537, $\chi^2=12,781$; df=3; p=0,005)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa							
							Yhteensä
			Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Kerroin asiasta luotettavalle aikuiselle	En	Ikä	78	81	161	106	426
		%	87,6%	86,2%	72,5%	80,3%	79,3%
	Kyllä	Ikä	11	13	61	26	111
		%	12,4%	13,8%	27,5%	19,7%	20,7%
Yhteensä	Ikä		89	94	222	132	537
	%		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Se, kuinka paljon nuori viettää aikaansa sosiaalisessa mediassa, ei tulosten perusteella ole yhteydessä ($p=,735$) siihen, ovatko vastaajat puuttuneet eli tehneet asialle jotakin itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa. Yli neljä tuntia sosiaalista mediaa arkisin käyttävistä nuorista 77,1 % on puuttunut jollakin tavalla itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen, kolme tuntia käyttävien vastaava osuus on 80,5 %, ja kaksi tuntia tai vähemmän käyttävien 78,2 %. (Taulukko 14.)

Taulukko 14. Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sosiaalisen median käyttöajan perusteella. (n=538, $\chi^2=0,617$; df=2; p=0,735)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa					
		Sosiaalisen median käyttö			Yhteensä
		Neljä tuntia tai enemmän käyttävät	Noin kolme tuntia käyttävät	Kaksi tuntia tai vähemmän käyttävät	
Teki asialle jotakin	lkm	270	107	43	420
	%	77,1%	80,5%	78,2%	78,1%
Ei tehnyt mitään	lkm	80	26	12	118
	%	22,9%	19,5%	21,8%	21,9%
Yhteensä	lkm	350	133	55	538
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kun vastaajaan kohdistuvassa nettikiusaamisessa tarkastellaan yksittäisten puuttumisen tapojen yhteyttä siihen, kuinka paljon nuoret käyttävät sosiaalista mediaa arjessaan, huomataan tilastollisesti erittäin merkitsevää riippuvuutta yhden puuttumisen tavan kohdalla: siinä ovatko vastaajat kertoneet tapahtuneesta luotettavalle aikuiselle ($p=,000$). Eniten luotettavalle aikuiselle kertoneita oli niissä nuorissa, jotka käyttävät sosiaalista mediaa arkipäivisin vähiten, eli kaksi tuntia tai vähemmän. Heistä 41,8 % oli kertonut omasta nettikiusaamiskokemuksestaan luotettavalle aikuiselle, kun taas yli neljä tuntia käyttävistä vain 16,0 % oli toiminut näin. Sosiaalista mediaa noin kolme tuntia päivässä käyttävistä nuorista 24,1 % oli kertonut tapahtuneesta luotettavalle aikuiselle. (Taulukko 15.)

Taulukko 15. Aikuiselle kertominen itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sosiaalisen median käyttöajan perusteella. (n=538, $\chi^2=20,616$; df=2; p=0,000)

Nuoren toiminta itseensä kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa						
			Sosiaalisen median käyttö			Yhteensä
			Neljä tuntia tai enemmän käyttävät	Noin kolme tuntia käyttävät	Kaksi tuntia tai vähemmän käyttävät	
Kerroin asiasta luotettavalle aikuiselle	En	lkm	294	101	32	427
		%	84,0%	75,9%	58,2%	79,4%
	Kyllä	lkm	56	32	23	111
		%	16,0%	24,1%	41,8%	20,6%
Yhteensä	lkm		350	133	55	538
	%		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

5.3 TOISEEN HENKILÖÖN KOHDISTUVAN NETTIKIUSAAMISEN HAVAITSEMINEN JA NETTIKIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

Valtaosa nuorista (82,8 %) on havainnut johonkin toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista vähintään kerran jostakin neljästä nettikiusaamisen muodosta. Nuorista 17,2 % ei ole koskaan huomannut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista. Sukupuolten välillä on havaittavissa tilastollisesti erittäin merkitsevää riippuvuutta (p=,000). Tytöistä 87,4 % on todistanut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista, kun taas poikien kohdalla osuus on 76,0 %. Sukupuoltaan määrittelemättömistä nuorista 80,4 % on havainnut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista. (Taulukko 16.)

Taulukko 16. Toiseen kohdistuvan nettikiusaamisen havaitseminen sukupuolittain. (n=1091, $\chi^2=22,887$; df=2; p=0,000)

Toiseen henkilöön kohdistuvan nettikiusaamisen havaitseminen					
					Yhteensä
		Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Ei ole havainnut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista	lkm	99	80	9	188
	%	24,0%	12,6%	19,6%	17,2%
On havainnut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista	lkm	313	553	37	903
	%	76,0%	87,4%	80,4%	82,8%
Yhteensä	lkm	412	633	46	1091
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kun toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamisen todistamista verrataan asennoitumiseltaan eroavien ryhmien välillä, huomataan, että vastuuntuntoiset -ryhmässä on prosentuaalisesti eniten (86,1 %) niitä, jotka ovat havainneet toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista. Vastaavasti välinpitämättömät -ryhmän vastaajista 71,7 % on todistanut toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista, mikä on muihin ryhmiin verrattuna vähiten. Rohkeat -ryhmästä nettikiusaamista on havainnut 83,3 %, ja epävarmat -ryhmän vastaajista 83,5 %. (Taulukko 17.)

Taulukko 17. Toiseen kohdistuvan nettikiusaamisen havaitseminen ryhmittäin. (n=1090, $\chi^2=18,025$; df=3; p=0,000)

Toiseen henkilöön kohdistuvan nettikiusaamisen havaitseminen						
		Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	Yhteensä
Ei ole havainnut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista	lkm	47	38	64	39	188
	%	28,3%	16,7%	13,9%	16,5%	17,2%
On havainnut toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista	lkm	119	189	397	197	902
	%	71,7%	83,3%	86,1%	83,5%	82,8%
Yhteensä	lkm	166	227	461	236	1090
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Seuraavaksi tarkasteluun otetaan vain ne vastaajat (n=903), jotka ovat havainneet toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista. Näistä nuorista 71,7 % on puuttunut tai reagoinut tilanteeseen jollain tavalla, ja 28,4 % ei ole tehnyt asialle mitään. Sukupuolten välillä puuttumisen todennäköisyydessä ei ole havaittavissa tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta (p=,491). Tytöistä 72,7 % ja pojista 69,3 % on puuttunut toiseen kohdistuvaan nettikiusaamistilanteeseen jollakin tavalla. Sukupuoltaan määrittelemättömien vastaajien osuus on puolestaan 75,7 %. (Taulukko 18.)

Taulukko 18. Nuoren toiminta toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sukupuolittain (n=903, $\chi^2=1,422$; df=2; p=0,491)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

					Yhteensä
		Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Teki asialle jotakin	lkm	217	402	28	647
	%	69,3%	72,7%	75,7%	71,7%
Ei tehnyt mitään	lkm	96	151	9	256
	%	30,7%	27,3%	24,3%	28,3%
Yhteensä	lkm	313	553	37	903
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sukupuolten välillä ei ole siis huomattavaa eroa siinä, kuinka moni on tehnyt asialle jotakin eli puuttunut jollain tavalla toiseen henkilöön kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Yksittäisiä puuttumisen tapoja tarkastellessa voidaan kuitenkin sukupuolten välillä huomata tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta kahden puuttumisen tavan kohdalla: siinä, ovatko vastaajat osoittaneet tukensa kiusatulle ($p=,011$) sekä siinä, ovatko he kertoneet havaitusta nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle, kuten huoltajalle, opettajalle tai kuraattorille ($p=,001$).

Yleisintä kiusatun tukeminen, puolustaminen ja auttaminen on sukupuoltaan määrittelemättömien vastaajien keskuudessa, sillä heistä 56,8 % on osoittanut tukensa kiusatulle. Tyttöjen osuus on hieman pienempi, 53,0 %, ja selvästi vähiten kiusatun tukemista on pojissa, joista 42,8 % ilmoitti puolustaneensa tai antaneensa tukea tai apua kiusatulle. Toisin sanoen, tulosten valossa on siis osoitettavissa, että poikien osalta prososiaalinen käyttäytyminen kiusattua kohtaan on harvinaisempaa verrattuna tyttöihin ja sukupuoltaan määrittelemättömiin nuoriin. (Taulukko 19.)

Taulukko 19. Kiusatun puolustaminen, auttaminen ja tukeminen toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sukupuolittain. ($n=903$, $\chi^2=9,061$; $df=2$; $p=0,011$)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
			Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Puolustin, annoin tukea tai autoin kiusattua	En	lkm	179	260	16	455
		%	57,2%	47,0%	43,2%	50,4%
	Kyllä	lkm	134	293	21	448
		%	42,8%	53,0%	56,8%	49,6%
Yhteensä		lkm	313	553	37	903
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Toiseen henkilöön kohdistuvasta nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle kertominen on yleisintä tytöissä, sillä heistä 19,2 % oli toiminut näin nettikiusaamista havaitessaan. Pojista vastaava osuus on huomattavasti pienempi, 9,6 %. Sukupuoltaan määrittelemättömistä nuorista 16,2 % oli kertonut havaitusta nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle. (Taulukko 20.)

Taulukko 20. Luotettavalle aikuiselle kertominen toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sukupuolittain. ($n=903$, $\chi^2=13,859$; $df=2$; $p=0,001$)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
			Poika	Tyttö	Määrittelemätön	
Kerroin asiasta luotettavalle aikuiselle	En	lkm	283	447	31	761
		%	90,4%	80,8%	83,8%	84,3%
	Kyllä	lkm	30	106	6	142
		%	9,6%	19,2%	16,2%	15,7%
Yhteensä	lkm	313	553	37	903	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Asennoitumisen perusteella muodostetut ryhmät poikkeavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=,000$) toisistaan siinä, ovatko he puuttuneet eli tehneet toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa asialle mitään. Eniten puuttujia on vastuuntuntoiset -ryhmässä, jonka vastaajista 78,6 % on puuttunut toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen, ja vähiten puuttujia on välinpitämättömät -ryhmässä, jonka vastaajien osuus 61,3 %. Epävarmat -

ryhmän vastaajista 66,0 % on puuttunut nettikiusaamiseen, ja rohkeat -ryhmän vastaajien osuus on 69,3 %. (Taulukko 21.)

Taulukko 21. Nuoren toiminta toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmittäin. (n=902, $\chi^2=19,236$; df=3; p=0,000)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

						Yhteensä
		Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Teki asialle jotakin	lkm	73	131	312	130	646
	%	61,3%	69,3%	78,6%	66,0%	71,6%
Ei tehnyt mitään	lkm	46	58	85	67	256
	%	38,7%	30,7%	21,4%	34,0%	28,4%
Yhteensä	lkm	119	189	397	197	902
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kun puuttumista tarkastellaan erilaisista tavoista käsin, huomataan että toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmien välillä on tilastollisesti merkitseviä eroja jokaisen yksittäisen puuttumisen tavan kohdalla. Yleisin puuttumisen tapa on puolustaa, auttaa ja tukea kiusattua, sillä näin kertoi tehneensä puolet (49,7 %) nettikiusaamista todistaneista vastaajista. Tulokset osoittavat, että tämä on yleisintä vastuuntuntoiset -ryhmässä, sillä sen vastaajista 56,9 % oli sosiaalisessa mediassa puolustanut, auttanut tai tukenut nettikiusaamisen kohteeksi joutunutta. Seuraavaksi yleisintä kiusatun auttaminen on rohkeat -ryhmässä, jonka vastaajista 48,1 % ilmoitti osoittaneensa tukea kiusatulle, kun taas epävarmat -ryhmän vastaajista osuus on 43,1 %. Kaikkein pienin osuus oli välinpitämättömät -ryhmässä, jonka vastaajista 38,7 % oli puolustanut, auttanut tai tukenut nettikiusaamisen kohteeksi joutunutta. Ero on merkittävä, etenkin kun sitä verrataan vastuuntuntoiset -ryhmään. (Taulukko 22.)

Taulukko 22. Kiusatun puolustaminen, auttaminen ja tukeminen toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmittäin. (n=902, $\chi^2=17,666$; df=3; p=0,001)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa							
							Yhteensä
			Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Puolustin, annoin tukea tai autoin kiusattua	En	lkm	73	98	171	112	454
		%	61,3%	51,9%	43,1%	56,9%	50,3%
	Kyllä	lkm	46	91	226	85	448
		%	38,7%	48,1%	56,9%	43,1%	49,7%
Yhteensä		lkm	119	189	397	197	902
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Vastaajista neljännes (25,8 %) on ilmoittanut toiseen henkilöön kohdistuvasta nettikiusaamisesta sosiaalisen median ylläpitäjälle, mutta ryhmien välillä erot (p=,000) vaihtelevat. Vastuuntuntoiset -ryhmän vastaajista 33 % oli ilmoittanut tapahtuneesta ylläpidolle, epävarmat -ryhmän vastaajista 23,9 %, ja välinpitämättömät -ryhmästä 19,3 % vastaajista. Ylläpitäjälle ilmoittaminen on kaikkein harvinaisinta rohkeat -ryhmässä, jonka vastaajista 16,9 % oli toiminut näin. (Taulukko 23.)

Taulukko 23. Ylläpidolle ilmoittaminen toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmittäin. (n=902, $\chi^2=21,483$; df=3; p=0,000)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa							
							Yhteensä
			Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Ilmoitin ylläpidolle tapahtuneesta	En	lkm	96	157	266	150	669
		%	80,7%	83,1%	67,0%	76,1%	74,2%
	Kyllä	lkm	23	32	131	47	233
		%	19,3%	16,9%	33,0%	23,9%	25,8%
Yhteensä		lkm	119	189	397	197	902
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

15,7 % vastaajista on kertonut toiseen henkilöön kohdistuneesta nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle, kuten huoltajalle, opettajalle tai kuraattorille. Ryhmien välillä erot (p=,001) ovat seuraavat: Vastuuntuntoiset -ryhmän vastaajista 20,9 % oli kertonut tapahtuneesta aikuiselle, epävarmat -

ryhmän vastaajista näin oli tehnyt 14,7 %, ja välinpitämättömät -ryhmän vastaajista 10,1 %. Rohkeat -ryhmän vastaajista tapahtuneesta aikuiselle oli kertonut 9,5 %. (Taulukko 24.)

Taulukko 24. Luotettavalle aikuiselle kertominen toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa ryhmittäin. (n=902, $\chi^2=16,520$; df=3; p=0,001)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

							Yhteensä
			Välinpitämättömät	Rohkeat	Vastuuntuntoiset	Epävarmat	
Kerroin asiasta luotettavalle aikuiselle	En	Ikä	107	171	314	168	760
		%	89,9%	90,5%	79,1%	85,3%	84,3%
	Kyllä	Ikä	12	18	83	29	142
		%	10,1%	9,5%	20,9%	14,7%	15,7%
Yhteensä		Ikä	119	189	397	197	902
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tulokset osoittavat, että sosiaaliseen mediaan käytetyllä ajalla on tilastollisesti melkein merkitsevää riippuvuutta ($p=,012$) sen suhteen, ovatko nuoret puuttuneet toiseen henkilöön kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Huomattavaa on, että prosentuaalisesti eniten puuttujia on niissä nuorissa, jotka viettävät vähiten aikaa arkipäivisin (kaksi tuntia tai vähemmän) sosiaalisessa mediassa. Heistä 82,8 % ilmoitti tehneensä asialle jotakin nettikiusaamista havaitessaan, kun vähiten puuttujia oli sosiaalista mediaa yli neljä tuntia käyttävissä, joista nettikiusaamiseen oli puuttunut 68,8 %. Noin kolme tuntia arkipäivisin sosiaalista mediaa käyttävistä nuorista toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen oli puuttunut 73,8 %. (Taulukko 25.)

Taulukko 25. Nuoren toiminta toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sosiaalisen median käyttöajan perusteella. ($n=903$, $\chi^2=8,875$; $df=2$; $p=0,012$)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

		Sosiaalisen median käyttö			Yhteensä
		Neljä tuntia tai enemmän käyttävät	Noin kolme tuntia käyttävät	Kaksi tuntia tai vähemmän käyttävät	
Teki asialle jotakin	lkm	388	177	82	647
	%	68,8%	73,8%	82,8%	71,7%
Ei tehnyt mitään	lkm	176	63	17	256
	%	31,2%	26,3%	17,2%	28,3%
Yhteensä	lkm	564	240	99	903
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kun tarkastellaan yksittäisten puuttumisen tapoja ja sosiaaliseen mediaan arkisin käytettyä aikaa, huomataan tilastollisesti melkein merkitsevää riippuvuutta ($p=,038$) yhden puuttumisen tavan kohdalla: siinä ovatko vastaajat kertoneet tapahtuneesta luotettavalle aikuiselle. Toiseen kohdistuvasta nettikiusaamisestilanteesta aikuiselle kertoneita oli eniten niissä nuorissa, jotka käyttävät arkipäivisin sosiaalista mediaa alle kaksi tuntia, sillä heistä näin oli toiminut 22,2 %, kun taas yli neljä tuntia käyttäneiden nuorten vastaava osuus on 13,5 %. Noin kolme tuntia päivittäin sosiaalista mediaa käyttävistä 18,3 % oli kertonut havaitusta nettikiusaamistapauksesta luotettavalle aikuiselle. (Taulukko 26.)

Taulukko 26. Aikuiselle kertominen toiseen kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa sosiaalisen median käyttöajan perusteella. ($n=903$, $\chi^2=6,540$; $df=2$; $p=0,038$)

Nuoren toiminta toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa

			Sosiaalisen median käyttö			Yhteensä
			Neljä tuntia tai enemmän käyttävät	Noin kolme tuntia käyttävät	Kaksi tuntia tai vähemmän käyttävät	
Kerroin asiasta luotettavalle aikuiselle	En	lkm	488	196	77	761
		%	86,5%	81,7%	77,8%	84,3%
	Kyllä	lkm	76	44	22	142
		%	13,5%	18,3%	22,2%	15,7%
Yhteensä	lkm		564	240	99	903
	%		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

6 POHDINTA

6.1 TUTKIMUKSEN PÄÄTULOKSET

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, miten nuoret toimivat sosiaalisessa mediassa, kun he kohtaavat siellä itseensä ja toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista. Lisäksi selvitettiin nuorten asennoitumista nettikiusaamiseen ja sen yhteyttä toimintaan nettikiusaamistilanteessa. Tarkastelun kohteena olivat myös se, kuinka sukupuoli ja sosiaaliseen mediaan käytetty aika ovat yhteydessä sekä puuttumiseen että asennoitumiseen.

Kun selvitettiin nettikiusaamiseen puuttumista, tarkastelussa olivat mukana ne nuoret, jotka olivat kokeneet tai todistaneet nettikiusaamista. Nuorista noin puolet oli kokenut itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista vähintään kerran jostakin neljästä nettikiusaamisen muodosta. Huomattavasti suurempi osa nuorista (83 %), oli havainnut johonkin toiseen henkilöön kohdistuvaa nettikiusaamista. Tämänkaltainen tulos, eli se, että sivustakatsojia on enemmän kuin kiusattuja, on samansuuntainen aiempien tutkimusten kanssa (Duggan 2014).

Vastaajat jaettiin ryhmittelyanalyysin avulla erilaisiin ryhmiin sen perusteella, miten he asennoituivat nettikiusaamiseen. Ryhmät nimettiin seuraavasti: vastuuntuntoiset, epävarmat, rohkeat ja välinpitämättömät. Mielenkiintoinen havainto oli se, että eniten nettikiusaamisen kohteeksi joutuneita oli epävarmat -ryhmässä, kun taas vähiten kiusattuja rohkeat -ryhmässä. Sukupuolen yhteys asennoitumiseen ilmeni kahden ryhmän osalta. Poikien suuri osuus välinpitämättömät -ryhmässä sekä tyttöjen iso enemmistö vastuuntuntoiset -ryhmässä osoitti, että tytöt asennoituivat keskimäärin poikia vakavammin ja vastuuntuntoisemmin nettikiusaamiseen puuttumiseen. Sosiaaliseen mediaan käytetty aika ei ollut yhteydessä siihen, miten nuoret asennoituivat nettikiusaamiseen.

Nettikiusaamista kokeneista nuorista suurin osa (78 %) oli puuttunut itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Yleisimmät puuttumisen tavat olivat kiusaajan estäminen sosiaalisen median palvelusta, nettikiusaamisesta kertominen

kaverille ja pyytäminen kiusaajia lopettamaan. Eri tavalla asennoituvien ryhmien välillä ei ilmennyt merkittäviä eroa siinä, olivatko nuoret puuttuneet itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Sen sijaan puuttumisen tavoissa ilmeni eroja ryhmien kesken. Vastuuntuntoiset -ryhmän vastaajista yli puolet oli kertonut kokemastaan nettikiusaamisesta kaverille, kun välinpitämättömät -ryhmästä näin oli tehnyt vain alle viidennes. Luotettavalle aikuiselle kertominen oli yleisintä vastuuntuntoiset -ryhmässä, ja vähäisintä rohkeat -ja välinpitämättömät -ryhmissä.

Tyttöjen ja poikien välillä eroja ei esiintynyt siinä, olivatko nuoret puuttuneet itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Sen sijaan sukupuoltaan määrittelemättömien nuorten kohdalla itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen puuttuminen oli huomattavasti vähäisempää kuin tytöillä ja pojilla. Puuttumisen tavoissa sukupuolten välillä ilmeni huomattavia eroja kolmen yksittäisen puuttumisen tavan kohdalla. Kaverille kertominen itseensä kohdistuvasta nettikiusaamisesta oli yleisintä tyttöjen keskuudessa ja vähäisintä poikien keskuudessa. Luotettavalle aikuiselle kertominen oli yleisintä tytöille ja vähäisintä sukupuoltaan määrittelemättömien keskuudessa. Kiusatun blokkaminen sosiaalisen median palvelusta oli puolestaan yleisintä tämä sukupuoltaan määrittelemättömille nuorille, ja vähäisintä poikien keskuudessa.

Sosiaalisen median käytön määrällä ei ollut yhteyttä siihen, olivatko nuoret puuttuneet itseensä kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Kuitenkin sosiaalisen median käytön määrä oli yhteydessä yhteen puuttumisen tavoista, siihen, olivat nuoret kertoneet luotettavalle aikuiselle kokemastaan nettikiusaamisesta. Eniten luotettavalle aikuiselle nettikiusaamisesta kertoneita oli niissä nuorissa, jotka käyttivät sosiaalista mediaa arkisin vähiten. Vastaavasti vähiten luotettavalle aikuisille kertoneita oli niissä nuorissa, jotka käyttivät sosiaalista mediaa eniten.

Toiseen henkilöön kohdistuvassa nettikiusaamistilanteessa puuttujien osuus (72 %) oli hieman pienempi kuin itseensä kohdistuvassa nettikiusaamisessa. Yleisin puuttumisen tapa oli puolustaa, auttaa ja tukea kiusattua. Tutkimuksessa havaittiin, että nettikiusaamiseen asennoituminen ja

sosiaalisessa mediassa käytetty aika olivat yhteydessä siihen, puuttuivatko nuoret toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen.

Nuorten asennoituminen nettikiusaamiseen oli yhteydessä siihen, olivatko he puuttuneet toiseen henkilöön kohdistuvaan nettikiusaamiseen: eniten puuttujia oli vastuuntuntoiset -ryhmässä ja vähiten välinpitämättömät -ryhmässä. Toisin sanoen ne nuoret, jotka suhtautuivat kiusatun asemaan empaattisesti ja korostivat oman toiminnan merkitystä nettikiusaamisen ehkäisyssä, olivat muita aktiivisempia puuttujia nettikiusaamistilanteessa. Vastaavasti ne nuoret, jotka suhtautuivat nettikiusaamiseen puuttumiseen muita välinpitämättömämmin, myös puuttuivat vähiten tilanteisiin, jossa he havaitsivat toiseen kohdistuvaa nettikiusaamista.

Ryhmien väliset erot näkyivät myös siinä, millä tavalla nuoret olivat puuttuneet toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Kaikki puuttumisen tavat, eli kiusatun puolustaminen ja auttaminen, luotettavalle aikuiselle kertominen sekä ylläpidolle ilmoittaminen olivat yleisintä vastuuntuntoiset -ryhmälle. Vastuuntuntoiset -ryhmässä korostui etenkin kiusatun auttaminen ja puolustaminen, mikä oli taas välinpitämättömät -ryhmälle paljon harvinaisempaa kuin muiden ryhmien nuorille. Luotettavalle aikuiselle kertominen sekä ylläpidolle ilmoittaminen olivat vähäisintä rohkeat -ryhmälle, mutta erot välinpitämättömät -ryhmään olivat pienet.

Sukupuolen osalta ei löytynyt yhteyttä siihen, olivatko vastaajat puuttuneet toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen. Kuitenkin sukupuolten välillä ilmeni eroja siinä, millä tavalla toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen puututtiin. Pojille kiusatun puolustaminen ja auttaminen sekä luotettavalle aikuiselle kertominen oli huomattavasti vähäisempää kuin sukupuoltaan määrittelemättömien ja tyttöjen keskuudessa. Tämä tulos mukailee myös aiempia tutkimuksia, joissa on havaittu kiusatun puolustamisen olevan tytöillä yleisempää kuin pojilla (Lambe 2019).

Sosiaalisessa mediassa käytetty aika oli yhteydessä siihen, olivatko nuoret puuttuneet toiseen kohdistuvaan nettikiusaamiseen ja millä tavalla. Eniten puuttujia oli niissä nuorissa, jotka käyttivät sosiaalista mediaa vähiten, ja vastaavasti puuttujia oli vähiten niissä nuorissa, jotka käyttivät sosiaalista mediaa eniten arkisin. Sosiaalisessa mediassa käytetty aika oli samalle tavalla

yhteydessä myös siihen, miten nuoret olivat kertoneet havaitusta nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle.

6.2 TUTKIMUKSEN RAJOITUKSET JA JATKOTUTKIMUSTARPEET

Tässä tutkimuksessa on joitakin rajoituksia, jotka on hyvä huomioida jatkotutkimuksissa. Webropol -ohjelmiston antaman tilastotieteen mukaan tutkimuksen kyselylomake avattiin vastaajien toimesta noin 2000 kertaa, mikä on runsaasti enemmän kuin vastaajien lopullinen lukumäärä. Tälle saattaa olla montakin eri syytä, kuten kyselyn laajuus, joka on saattanut olla rajoittava tekijä tutkimukseen osallistumisen ja vastaamisen tarkkuuden kannalta. Toisaalta kyselylomakkeeseen johtavaa hyperlinkkiä on jaettu vanhempien WhatsApp -ryhmissä, joten vastaajien joukossa voi olla myös aikuisia, jotka ovat mielenkiinnosta tutustuneet kyselyn sisältöön. Kuitenkin tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin näkökulmasta on hyvä tiedostaa, että kyselyn pituus on saattanut olla joillekin nuorille liian työläs vastattavaksi.

Tutkimuksessa nettikiusaamiseen puuttuminen rajattiin tietynlaiseen, rakentavaan ja muita ihmisiä kunnioittavaan toimintaan. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimus ei ota huomioon muita mahdollisia nuorten toiminta- ja reagoitintapoja nettikiusaamistilanteissa, kuten kiusaajille vastaaminen loukkaavassa tai vahingoittavassa tarkoituksessa. Tämä on olennaista tiedostaa paitsi tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa, myös siksi, että ymmärtäisimme inhimillisyyden näkökulmasta nettikiusaamisen kohteeksi joutunutta nuorta. On epärealistista odottaa, etteikö loukatuksi tullut nuori itseä tai toista puolustaessaan voisi sortua myös itse vihamieliseen tai hyökkäävään käytökseen sosiaalisessa mediassa. Jatkossa olisikin tärkeää selvittää laajemmin nuorten toimintaa ja kulttuuria erilaisissa mediavälitteisissä vuorovaikutustilanteissa.

Nettikiusaamisen yhdenmukainen ja yksimielinen määrittäminen tieteellisesti on haastavaa, sillä se on suhteellisen uusi ja moniulotteinen ilmiö, joka saa jatkuvasti

uusia muotoja. Tämä voidaan nähdä yhtenä tutkimuksen rajoitteena, sillä myös nuoret voivat ymmärtää nettikiusaamisen hyvin eri tavalla. Toisaalta nettikiusaamisen laaja ja epätarkka määritelmä on huomioitu kyselylomakkeessa. Nuorille tarjottiin valmiit nettikiusaamisen vaihtoehdot, jotka edustivat niin suoran kuin epäsuoran nettikiusaamisen erityispiirteitä (ks. Kowalski 2012; Willard 2007). Lisäksi on huomioitava, että koska tutkimus painottui nettikiusaamisen havaitsemiseen ja puuttumiseen, käsitteen täsmällinen rajaaminen esimerkiksi siihen, onko nettikiusaaminen ollut toistuvaa vai ei, oli tutkimusasetelman kannalta epäolennaista.

Tutkimuksessa tarkastelun ulkopuolella jäi se, miten nettikiusaamisen tavat ja toistuvuus ovat yhteydessä puuttumiseen. Nettikiusaaminen on laaja ilmiö ja voi tarkoittaa kiusatuille hyvin erilaisia asioita, ja myös samaa kiusattua voidaan kiusata monella eri tavalla. Tutkimuksessa nettikiusaamiseen puuttumista selvitettiin niin, että vastaajaa pyydettiin miettimään kohtaamaansa nettikiusaamistilannetta ja kertomaan mitä hän on tilanteessa tehnyt. Toisin sanoen, pimentoon jää se, mitä kyseinen kiusaamistilanne on pitänyt sisällään. Voidaan ajatella, että jos nuori on kohdannut erilaisia kiusaamistilanteita, hän on tilanteesta riippuen voinut toimia ja puuttua niissä eri tavalla. Toisaalta puuttumisvaihtoehtoja ei tutkimuksessa kuitenkaan rajattu, vaan vastaaja sai valita yhden tai useamman puuttumisen tavan, mitä voidaan pitää tutkimuksen yhtenä vahvuutena.

Vaikka tämä tutkimus tarjosi uutta tietoa nuorten nettikiusaamiseen puuttumisesta sosiaalisessa mediassa, on kuitenkin huomioitava, että kyseessä on ainoastaan tiettyyn näkökulmaan ja kontekstiin rajautuva tutkimusaihe. Siksi tuloksia ei voi yleistää sellaisenaan kaikkiin nettikiusaamiseen puuttumista koskeviin tutkimuksiin. Sen sijaan tulokset on suhteutettava tämän tutkimuksen erityispiirteisiin, kuten nettikiusaamisen muuttuvaan luonteeseen teknologian jatkuvassa kehityksessä (ks. Kowalski ym. 2012, 57; Smith 2016, 154) sekä sosiaalisen median merkitykseen osana nuorten toimintakulttuuria ja ympäristöä, missä kiusaamiseen puuttuminen tapahtuu (ks. Hietajärvi & Matikainen 2021, 43).

On näyttöä siitä, että koulukiusaaminen jää aikuisilta piiloon useammin silloin, kun kiusaaminen kohdistuu poikiin tai etnisesti marginalisoituihin oppilaisiin (ks. Huilla & Juvonen 2020). Jatkossa olisikin kiinnostavaa tutkia, millä tavalla tämä näkyy nettikiusaamisen kontekstissa, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten kohdalla. Tämä tutkimus antoi viitteitä siitä, että niistä nuorista, jotka ovat sukupuoleltaan muita kuin poikia ja tyttöjä, suurempi osa kokee nettikiusaamista. He eivät kuitenkaan puutu tai kerro kiusaamisesta aikuiselle yhtä todennäköisesti kuin tytöt ja pojat. Olisikin tärkeä selvittää laajemmin niitä syitä, joiden vuoksi nettikiusaaminen jää kasvattajilta piiloon. Näin voitaisiin kehittää tehokkaammin toimenpideohjelmia ja käytäntöjä, jotka edistäisivät koulun, kodin ja viranomaisten varhaista puuttumista nettikiusaamiseen.

6.3 TUTKIMUKSEN TARKASTELUA YHTEISKUNNALLISELLA TASOLLA

Mediavälitteinen vuorovaikutus on merkittävä osa tämän päivän digitalisaatiota, ja siksi nuorten omien sosiaalisten suhteiden kartuttamiseen ja ylläpitämiseen liittyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ovat keskeisessä roolissa. Vuoden 2017 nuorisobarometrin valossa myös nuoret itse pitävät elämässä pärjäämisen kannalta tärkeinä taitoja, jotka vahvistavat heidän sosiaalisia verkostojaan ja osoittavat kyvykkyyttä toimia nykyajan työelämässä. (Byman ym. 2017, 156). Onkin selvää, että nuoret tarvitsevat elämässään mediataitoja, kuten kykyä analysoida ja tulkita sekä tuottaa mediasisältöjä vastuullisesti. Tämä tutkimus osoitti, että suuri osa nuorista osaa ja haluaa kantaa omalta osaltaan sosiaalista vastuuta mediassa puuttumalla itseensä tai muihin kohdistuvaan häirintään ja nettikiusaamiseen. Tämä heijastelee sekä osallisuuden mediakulttuurin että vallalla olevan oppimiskulttuurin mukaista ajatusta lapsista ja nuorista aktiivisina, intentionaalisina toimijoina, jotka pelkän passiivisen vastaanottamisen sijaan valikoivat ja rakentavat tietoa sekä tuottavat ja jakavat sisältöä omaehtoisesti.

Nuorten näkeminen aktiivisena toimijoina ei tarkoita sitä, että heidän tulisi ratkaista sosiaalisen median käyttöön liittyvät haasteet ja ongelmat keskenään.

Vaikka lapset ja nuoret ovat tulleet yhä näkyvämmäksi osaksi mediamaisemaa, se ei takaa automaattisesti sitä, että he tulisivat nähdyksi ja kuulluksi sellaisina, mikä tukisi heidän hyvinvointiaan ja turvallisuuttaan. Huolestuttavana tutkimustuloksena voidaan pitää sitä, että vain viidennes nuorista oli kertonut kokemastaan nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle.

Mitä tulee koulun tehtävään, koulun merkitystä turvallisena, oppimista ja hyvinvointia ylläpitävänä instituutiona ei voi väheksyä. Kiusaamisen puuttumisen kannalta on kuitenkin keskeistä, millä tavalla nettikiusaaminen asemoituu suhteessa koulun käytänteisiin ja kiusaamisen vastaisiin toimenpideohjelmiin. Jos esimerkiksi koulu huomioi ainoastaan koulussa tai koulumatkalla tapahtuvan kiusaamisen, on puuttumisen lähtökohta ongelmallinen. On hyvä muistaa, että kiusaamisen kohteena olevan uhrin tarpeet eivät katoa: hän tarvitsee apua, eikä apu katso sitä, missä kiusaaminen tapahtuu.

Kansallinen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyössä laatimassa, mediakasvatusta koskevassa kansallisessa linjausasiakirjassa painotetaan, että mediakasvatuksen tavoitteena on ennen kaikkea ”edistää ihmisten halua ja valmiuksia toimia aktiivisesti ja vastuullisesti mediakulttuurissa ja vahvistaa näin toivottuja tulevaisuuden suuntia” (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 37, 5). Tähän pohjautuen voidaan ajatella, että kattavaan, laadukkaaseen ja systemaattiseen mediakasvatukseen panostaminen heijastelisi myönteisellä tavalla sekä yksilön, yhteisöjen että yhteiskunnan tasolla. Myös Pekkala (2016, 15) esittää yhdeksi keinoksi mediakasvatuksen, jonka kautta yksilöitä voidaan valtauttaa ja voimaannuttaa aktiivisiksi oman elämän toimijoiksi yhteiskunnassa.

On ilmeistä, että mediakulttuurin ongelmalliset ja haasteelliset ulottuvuudet ja ilmiöt eivät koske ainoastaan nuoria, tai muuta tiettyä ryhmää, vaan kaikkia mediakulttuurissa eläviä, oli kyseessä nettikiusaaminen tai muu haitallinen ilmiö, kuten seksuaalinen häirintä tai disinformaation levittäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön linjausasiakirjassa mediakulttuurin haitalliset ilmiöt nähdään yhteiskunnallisena ongelmana ja ne tunnustetaan yhdeksi mediakasvatuksen haasteeksi, johon pitäisi panostaa enemmän esimerkiksi tutkimuksen, yhteistyön

ja avoimen keskustelun keinoin (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 37, 29). Toisin sanoen, tarvitsemme sekä käsiteellisiä että käytännöllisiä työkaluja vahvistamaan nuorten vastuullista ja positiivista toimijuutta sosiaalisen median ympäristöissä.

Aktiivisen toimijuuden ihanteen ilmapiirissä on kuitenkin kysyttävä, missä määrin yksilöitä, etenkin lapsia ja nuoria tulisi vastuuttaa mediakulttuurin ongelmiin puuttumisessa? Tunnettu mediakasvatuksen asiantuntija David Buckingham ei pidä tarkoituksenmukaisena sellaista asetelmaa, jossa yksilöt olisivat yksin vastuussa itsensä suojelemisesta internetin haitallisilta vaikutuksilta ja vaaroilta. Hänen mukaansa tähän tarvitaan järjestäytynyttä yhteiskuntaa, sisältäen esimerkiksi taloudelliset ja poliittiset ratkaisut. (Buckingham 2017.) Siksi tämänkin tutkimuksen kohdalla on tärkeä tiedostaa, että nettikiusaamista ei tule nähdä ongelmana, jonka korjaaminen pitäisi tapahtua pelkästään nuorten toimesta, vaan kyse on paljon laajemmasta yhteiskunnallisesta prosessista.

7 LÄHTEET

Aalberg, Veikko 2018. Nuoruusiän psyykkinen kehitys. Teoksessa Kirsti Kumpulainen, Eeva Aronen, Hanna Ebeling, Eila Laukkanen, Mauri Marttunen, Kaija Puura, Andre Sourander (toim.) Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Osat I ja II. Helsinki: Duodecim. 35–42.

Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 1994: Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY. Porvoo; Helsinki; Juva.

Allison, kimberley R. & Bussey, Kay 2017. Individual and collective moral influences on intervention in cyberbullying. Computers in Human Behavior, 74, 7–15.

<https://www.sciencedirect.com.ezproxy.ulapland.fi/science/article/pii/S0747563217302613?via%3Dihub> (Luettu 4.2.2021.)

Ampuja, Marko; Koivisto, Juha & Väliverronen, Esa 2014. Medioituminen: iskusana, analyttinen työkalu vai uusi paradigma? Media & viestintä, 37 (2), 22–37. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62864> (Luettu 12.11.2020.)

Barlinska, Julia; Zsuster, Anna & Winiewski, Mikolaj 2018. Cyberbullying Among Adolescent Bystanders: Role of Affective Versus Cognitive Empathy in Increasing Prosocial Cyberbystander Behavior. Frontiers in Psychology, 9, 799. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.00799/full#B68> (Luettu 30.9.2020.)

Byman, Reijo; Korhonen, Tiina; Sintonen, Sara; Vesterinen, Olli & Kynäslähti, Heikki 2017. Nuorten käsitykset digitalisaation tärkeydestä. Nuorisobarometri 2017. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Buckingham, David 2017. Fake news: is media literacy the answer? <https://davidbuckingham.net/2017/01/12/fake-news-is-media-literacy-the-answer/> (Luettu 1.5.2021.)

van Dijck, Jose & Poell, Thomas 2013. Understanding social media logic. Media and communication, 1 (1), 2–14. <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/70> (Luettu 1.11.2020.)

Duggan, Maeve 2014. Online harassment. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/internet/2014/10/22/online-harassment/> (Luettu 20.10.2020.)

Ebrand Group Oy & Oulun kaupungin sivistys ja kulttuuripalvelut. 2019. Suomessa asuvien 13–29-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. <https://www.ebrand.fi/some-ja-nuoret-2019-tulokset-julkaistu> (luettu 12.11.2020.)

Eisenberg, Nancy 1998. Prosocial Development. Teoksessa Nancy Eisenberg & William Damon (toim.) Handbook of Child Psychology. Social, Emotional, and Personality Development. John Wiley & sons, Inc.

Eteläpelto Anneli; Heiskanen Tuula & Collin Kaija 2011. Vallan ja toimijuuden monisäikeisyys. Teoksessa Anneli Eteläpelto, Tuula Heiskanen ja Kaija Collin (toim.) Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa. Kansanvalistusseura; aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Vantaa: Hansaprint oy. 9–30.

Fahy, Amanda E.; Stansfeld, Stephen A.; Smuk, Melanie; Smith, Neil R. Cummins, Steven & Clark, Charlotte 2016. Longitudinal Associations Between Cyberbullying Involvement and Adolescent Mental Health. Journal of Adolescent Health, 59 (5), 502–509. <https://www.sciencedirect.com.ezproxy.ulapland.fi/science/article/pii/S1054139X16301409?via%3Dihub> (Luettu 2.10.2020.)

Forss, Marko 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki: Crime Time.

Franck, Laura; Heikkilä, Petri; Lahtinen, Matti; Tyrkkö, Teemu & Vanttaja, Ulla 2017. Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa. Opetushallitus: Oppaat ja käsikirjat 2017:5a.

Garandeau, Claire F. 2014. School bullies' quest for power: implications for group dynamics and intervention. Turku: University of Turku. <https://www.utupub.fi/handle/10024/96575> (Luettu 20.1.2020.)

Giddens, Anthony 1984. The constitution of society: Outline of the theory of structuration. Berkeley C.A.: University of California Press.

Haasio, Ari 2013. Netin pimeä puoli. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Hawker, David S.J. & Boulton, Michael J. 2000. Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 41 (4), 441-455. <https://search-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/docview/237009619?pq-origsite=primo> (Luettu 16.1.2020.)

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hoffman, Christian R. 2017. Log in: Introducing the pragmatics of social media. Teoksessa Christian R. Hoffman & Wolfram Bublitz (toim.) Pragmatics of social media. Berliini: Walter de Gruyter GmbH, 1–30.

Holtz, Peter & Appel, Markus 2011. Internet use and video gaming predict problem behavior in early adolescence. Journal of Adolescence, 34 (1), 49–58. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0140197110000370> (Luettu 14.12.2019.)

Hinduja, Sameer & Patchin, Justin 2014. Cyberbullying: Identification, Prevention and Response. Cyberbullying Research Center. <https://cyberbullying.org/Cyberbullying-Identification-Prevention-Response.pdf> (Luettu 29.9.2020.)

Hinduja, Sameer & Patchin, Justin 2010. Bullying, cyberbullying, and suicide. Archives of Suicide Research, 14 (3), 206–221.

Hinduja, Sameer & Patchin, Justin 2008. Cyberbullying: An Exploratory Analysis of Factors Related to Offending and Victimization. Journal of Defiant Behavior, 29 (2), 129–156.

Hossen, Helen G.M. & Valkenburg, Patti M. 2016. Do social media foster or curtail adolescents' empathy? A longitudinal study. Computers in Human Behavior, 63, 118–124. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563216303673> (Luettu 12.12.2019.)

Houghton, Stephen J.; Nathan, Elijah & Taylor, Myra 2012. To bully or not to bully, that is not the question: Western Australian early adolescents' in search of a reputation. Journal of Adolescent Research, 27, 498–522. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.ulapland.fi/doi/full/10.1177/0743558411432638> (Luettu 20.1.2020.)

Huhtala, Niina 2013. Verkkokiusaaminen lasten ja nuorten nettimaailman haasteena. Teoksessa R. Kupiainen, S. Kotilainen, K. Nikunen, & A. Suoninen (toim.), Lapset netissä – Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013, 44–53.

Huilla, Heidi & Juvonen, Sara 2020. "Kerroin kyllä kerran, mutta ei paljon muuttanu mitään" – kiusaamisesta kertomisen vaikeus koulun arjessa. Kasvatus, 4, 455–466.

Hutson, Elizapeth; Kelly, Stephanie & Militello, Lisa K. 2018. Systematic review of cyberbullying interventions for youth and parents with implications for evidencebased practice. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 15(1), 72–79.

Isaacs, Jenny; Hodges, Ernest V.E. & Salmivalli, Christina 2008. Long-Term Consequences of Victimization by Peers: A Follow-Up from Adolescence to Young Adulthood. *European Journal of Developmental Science*, 2 (4), 387 – 397.
<https://search-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/docview/2228633710?pq-origsite=primo> (Luettu 16.1.2020.)

Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto 2007. Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Lambe, Laura J.; Cioppa, Victoria D.; Hong, Irene K. & Craig, Wendy M. 2019. Standing up to bullying: A social ecological review of peer defending in offline and online context. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 51-74.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1359178917304159> (Luettu 2.12.2019.)

Langos, Colette 2012. Cyberbullying: The challenge to define. *Cyberpsychology, Behavior and Sosial Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15 (6), 285–289.
https://www.researchgate.net/publication/227162137_Cyberbullying_The_Challenge_to_Define (Luettu 28.9.2020.)

Leung, Louis & Lee Paul S.N. 2011. Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. *Social Science Computer Review*, 30, 403–418.
<http://www.com.cuhk.edu.hk/ccpos/en/pdf/Internet%20Literacy,%20Internet%20Addiction%20Symptoms,%20and%20Internet%20Activities%20on%20Academic%20Performance.pdf> (Luettu 14.12.2019.)

Kaarakainen, Meri-Tuulia. & Saikkonen, Loretta 2019. Pelaamisen ja sosiaalisuuden ympärille muodostuvat kolmannet tilat – Nuorten teknologian käyttötavat ja vapaa-ajan harrasteet. *Nuorisotutkimus*, 37(1), 20–37.

Kaarakainen, Suvi-Sadetta & Kaarakainen, Meri-Tuulia 2018. Tulevaisuuden toivot – Digitaalisten medioiden käyttö nuorten osallisuuden ja osaamisen lähteenä. *Media & viestintä*, 41 (4), 235–254.

Kaplan, Andreas & Haenlein, Michael 2010. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53 (1), 59–68.
<https://www.sciencedirect->

com.ezproxy.ulapland.fi/science/article/pii/S0007681309001232?via%3Dihub

(Luettu 1.11.2020.)

Kazerooni, Francesca; Tayler, Samuel Hardman; Bazarova, Natalya & Whitlock, Janis 2018. Cyberbullying bystander intervention: The number of offenders and retweeting predict likelihood of helping a cyberbullying victim. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 23, (3), 146–162. <https://academic.oup.com/jcmc/article/23/3/146/4962534> (Luettu 27.10.2020.)

Kiilakoski, Tomi; Gretscher, Anu & Nivala, Elina 2015. Osallisuus, kansalaisuus ja hyvinvointi. Teoksessa Anu Gretscher ja Tomi Kiilakoski (toim.) *Demokratiaoppitunti: Lasten ja nuorten kunta 2010 - luvun alussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 9–30.

Kiilakoski, Tomi & Taiponen, Janne 2011. Osallisuus ja verkkoperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa Jani Merikivi, Päivi Timonen ja Leena Tuuttila (toim.) *Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 75–89.

Kowalski, Robin M.; Giumetti, Gary W.; Schroeder, Amber N. & Lattanner, Mirah R. 2014. Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140, 1073–1137.

Kowalski, Robin. M.; Limber, Susan. P. & Agatston, Patricia. W. 2012. *Cyberbullying: Bullying in the Digital Age*. Oxford: Blackwell.

Kupiainen, Reijo & Sintonen Sara 2009. *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Palmenia.

Kwan, Irene; Dickson, Kelly; Richardson, Michelle; MacDowall, Wendy; Burchett, Helen; Stansfield, Claire; Brunton, Ginny; Sutcliffe, Katy & Thomas, James 2019. Cyberbullying and Children and Young People's Mental Health: A Systematic Map of Systematic Reviews. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23 (2), 72–82. <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/cyber.2019.0370> (Luettu 29.9.2020.)

Matikainen, Janne 2008. Sosiaalinen media - millaista sosiaalisuutta? *Tiedotustutkimus. Media & viestintä*, 31 (4), 24–42.

Meriläinen, Mikko 2020. Kohti pelisivistystä. Nuorten digitaalinen pelaaminen ja pelihaitat kotien kasvatuskysymyksenä. *Kasvatustieteellisiä tutkimuksia*, numero 66. Helsinki: Yliopistopaino Unigrafia.

Metsämuuronen, Jari 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mönkkönen, Kaarina 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.

Nesi, Jacqueline; Choukas-Bradley, Sophia & Prinstein, Mitchell 2018. Transformation of adolescent peer relations in the social media context, Part 1 – A theoretical framework and application to dyadic peer relationships. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 21(3), 267–294.

Noppari, Elina & Uusitalo, Niina 2011. Kavereita verkossa ja sen ulkopuolella. Näkökulmia nuorten verkkoyhteisöllisyyteen. Teoksessa Seppo Kangaspunta. Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. 52–70.

Nummenmaa, Lauri; Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2017. Tilastollisten menetelmien perusteet. Helsinki: Otava.

Olweus, Dan 1993. *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell, New York.

Olweus, Dan 2013. School bullying: Development and some important challenges. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9, 1–14.

Opetus- ja Kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 37. Medialukutaito Suomessa. Kansalliset mediakasvatuslinjaukset. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:16. Elo, Satu & Lamberg, Kirsi (toim.) Kiusaamisen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella. Loppuraportti. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Patchin, Justin & Hinduja, Sameer 2015. Measuring Cyberbullying: Implications for research. *Aggression and Violent Behavior*, 23, 69–74. <https://www.sciencedirect.com.ezproxy.ulapland.fi/science/article/pii/S1359178915000750?via%3Dihub> (Luettu 7.10.2020.)

Pekkala, Leo 2016. Esipuhe. Teoksessa Leo Pekkala, Saara Salomaa ja Sanna Spisak (toim.) *Monimuotoinen mediakasvatus*. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf (Luettu 10.2.2021.)

Pohjola, Anneli 2003. Toimittajan johdanto: Eettisyys tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa Anneli Pohjola (toim.) Eettisesti kestävä sosiaalitutkimus. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. C Työpapereita; 47 (4), 5–10.

Rasi, Ilkka & Kanninen, Aila 2007. SPSS for Windows: menetelmiä. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Ronkainen, Suvi & Mertala, Sirpa & Karjalainen, Anne 2008. Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselytutkimus & Graafisen kyselylomakkeen suunnittelu. Teoksessa Ronkainen, Suvi & Karjalainen, Anne (toim.): Sähköä kyselyyn. Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Menetelmätieteiden laitoksen julkaisuja 1. Lapin yliopisto. Rovaniemi.

Runions, Kevin C. & Bak, Michal 2015. Online moral disengagement, cyberbullying and cyber-aggression. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18 (7), 400–405. <https://www.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cyber.2014.0670> (Luettu 4.2.2021.)

Saarikivi, Katri & Martikainen, Silja 2019. Älylaitteet, tunteet, empatia ja vuorovaikutus. Teoksessa Silja Kosola, Mona Moisala ja Päivi Ruokoniemi (toim.) *Lapset, nuoret ja älylaitteet: Taiten Tasapainoon*. Tallinna: Duodecim. 22–42.

Salmivalli, Christina 2016. Koulukiusaamiseen puuttuminen – Kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salmivalli, Christina 1999. Participant role approach to school bullying: implications for interventions. *Journal of Adolescence*, 22 (4), 453–459. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0140197199902397> (Luettu 20.3.2020)

Salmivalli, Christina. & Pöyhönen, Virpi. 2012. Cyberbullying in Finland. Teoksessa Q. Li, D. Cross & P.K. Smith (toim.) *Cyberbullying in the Global Playground: Research from International Perspectives*. Blackwell Publishing, 57–72.

Schacter, Hannah L.; Greengerg, Shayna & Juvonen, Jaana 2016. Who's to blame?: The effects of victim disclosure on bystander reactions to cyberbullying. *Computers in Human Behavior*, 57, 115 – 121. <https://www.sciencedirect.com.ezproxy.ulapland.fi/science/article/pii/S0747563215302338?via%3Dihub> (Luettu 5.2.2021.)

Shaffer, David R. 1994. *Social and Personality Development*. Brooks/Cole Publishing Company.

Singham, Timothy; Viding, Essi; Schoeler, Tabea; Arseneault, Louise; Ronald, Angelica; Cecil Charlotte M.; McCrory, Eamon; Rijdsdijk, Frülhing; Pingault, Jean-Baptiste 2017. Concurrent and Longitudinal Contribution of Exposure to Bullying in Childhood to Mental Health: The Role of Vulnerability and Resilience. *JAMA Psychiatry*, 74 (11), 1112-1119.
[https://kclpure.kcl.ac.uk/portal/files/79631143/Singham et al 2017 JAMAPsych_PeerVicti_TwinDiscordance.pdf](https://kclpure.kcl.ac.uk/portal/files/79631143/Singham_et al_2017_JAMAPsych_PeerVicti_TwinDiscordance.pdf) (Luettu 16.1.2020)

Sintonen, Sara 2018. Mediakasvatus varhaisvuosina: mukaan dynaamiseen esittämisen virtaan? Teoksessa Veera Willman (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. UNIPress.

Sintonen, Sara 2012. Susitunti. Kohti digitaalisia lukutaitoja. Helsinki: FinnLectura.

Smahel, Daniel; Machackova, Hana; Mascheroni, Giovanna; Dedkova, Lenka; Staksrud, Elisabeth; Ólafsson, Kjartan; Livingstone, Sonia & Hasebrink, Uwe 2020. EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries.
<http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/EU-Kids-Online-2020-10Feb2020.pdf>

Smith, Peter K. 2016 School-based interventions to address bullying. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 4 (2), 142–164.
<https://search.proquest.com/docview/1884184845> (Luettu 7.10.2020.)

Smith, Peter K., Mahdavi, Jess; Carvalho, Manuel; Fisher, Sonja; Russell, Shanette & Tippett, Neil 2008. Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 49 (4), 376–385.

Suoninen, Eero; Pirttilä-Backman, Anna-Maija; Lahikainen, Anja-Riitta & Ahokas, Marjo 2013. Arjen sosiaalipsykologia. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Lapset, nuoret ja perheet. Tutkimustuloksia. Kasvuympäristön turvallisuus. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia/kasvuympariston-turvallisuus> (Luettu 7.2.2021.)

Tokunaga, Robert S. (2010). Following you home from school: a critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26 (3), 277–287.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S074756320900185X> (Luettu 30.9.2020.)

Ttofi, Maria; Farrington, David; Lösel, Friedrich & Loeber, Rolf 2011. Do the victims of school bullies tend to become depressed later in life? A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Aggression, Conflict, and Peace Research*, 3 (2), 63-73. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/17596591111132873/full/html> (Luettu 18.1.2020.)

Valkenburg, Patti M. & Piotrowski, Jessica Taylor 2017. *Plugged in: How media attract and affect youth*. New Haven: Yale University Press.

Valli, Raine 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine: *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodin valinta ja aineisonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus. Jyväskylä, 103—127.

Vesterinen, Olli; Kynäslähti, Heikki; Mylläri, Jarkko; Sintonen, Sara & Vahtivuori, Sanna 2015. Mediatuottaminen osallisuuden ajan mediakasvatuksessa. *Media & viestintä*, 38 (2), 144–156.

Weber, Mathias; Ziegele, Marc & Schnauber, Anna 2013. Blaming the victim: the effects of extraversion and information disclosure on guilt attributions in cyberbullying. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16 (4), 254–259. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23441684/> (Luettu 5.2.2021.)

Willard, Nancy E. 2007. *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Illinois: Research Press.

Yle uutiset. Kirsi, Katri 23.9.2020. Väkivaltavideo kuudesluokkalaisten pahoinpitelystä Vantaalla leviää netissä – poliisi: loukkaavien videoiden jakaminen on rikos. <https://yle.fi/uutiset/3-11559670> (Luettu 1.5.2021.)

Yle uutiset. Räsänen, Piritta 2.2.2020. TikTokista voi tulla yhtä suosittu kuin Facebookista – suomalainen Jennifer Källd kuvaa huoneessaan videoita, joita katsotaan miljoonia kertoja. <https://yle.fi/uutiset/3-11232431> (Luettu 12.11.2020.)

8 LIITTEET

Liite 1(2)

Kyselyn saatekirje

Nuorten puuttuminen nettikiusaamiseen sosiaalisissa medioissa

Tällä kyselyllä selvitetään, miten nuoret toimivat sosiaalisessa mediassa, kun he kohtaavat siellä kiusaamista ja häirintää sekä millaiset tekijät edistävät ja estävät kiusaamiseen puuttumista.

Kyselyn täyttämiseen kuluu aikaa noin 10 minuuttia. Voit vastata kyselyyn nimettömästi ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti niin, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa. Kenenkään vastaajan tiedot eivät siis paljastu tuloksissa.

Tämä kysely on tehty osana MLL:n digihyvinvoinnin hanketta ja sen vastauksia tullaan hyödyntämään myös pro gradu -tutkielmassa. Kyselyn avulla pyritään lisäämään tutkimustietoa 6–9-luokkalaisten nuorten nettikiusaamiseen puuttumisesta ja kehittämään kiusaamisen vastaista mediakasvatustyötä.

Kiitos, että osallistut!

Lisätietoja kyselystä:

Paula Aalto
Mediakasvatuksen suunnittelija,
Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Sammeli Saari
Lapin yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta,
mediakasvatus

Kyselylomake

Nuorten puuttuminen nettikiusaamiseen sosiaalisissa medioissa

Osio 1: Taustatiedot

Sukupuoli *

☐ Poika

☐ Tyttö

☐ Joku muu

☐ En halua sanoa

Syntymävuosi *

☐ 2003

☐ 2004

☐ 2005

☐ 2006

☐ 2007

☐ 2008

Kuinka paljon käytät aikaa sosiaaliseen mediaan, digipelaamiseen tai nettiin yleensä arkipäivisin?

- ☐ Neljä tuntia tai enemmän
- ☐ Noin kolme tuntia
- ☐ Noin kaksi tuntia
- ☐ Noin tunnin tai vähemmän
- ☐ En käytä lainkaan

Mitä seuraavista sosiaalisista medioista käytät yleensä? Valitse sopivat. *

- ☐ Instagram
- ☐ WhatsApp
- ☐ YouTube
- ☐ Snapchat
- ☐ TikTok
- ☐ Facebook
- ☐ Digitaaliset pelit
- ☐ En mitään näistä

Jokin muu, mikä?

Osio 2: Kuinka usein kohtaat somessa, peleissä tai netissä sinuun itseesi kohdistuvaa seuraavanlaista häirintää, kiusaamista tai loukkaavaa kohtelua?

Sinuun itseesi kohdistuvaa ilkeää kommentointia, esimerkiksi nimittelyä, haukkumista, pilkkaamista tai trollaamista. *

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes joka päivä

Sinua loukkaavien kuvien, videoiden tai huhujen levittämistä.

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes joka päivä

Itseesi kohdistuvaa ulkopuolelle jättämistä, esim.
someryhmästä poistamista.

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes joka päivä

*

Itseesi kohdistuvaa uhkailua,
painostamista tai kiristämistä.

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes joka päivä

Jotain muuta netissä tapahtuvaa loukkaavaa kohtelua, mitä? Kuinka usein tätä
tapahtuu?

Mieti tilannetta, jossa sinua kiusattiin, kohdeltiin loukkaavasti tai häirittiin somessa, peleissä ja netissä. Teitkö jotain seuraavista? Valitse sopivat. *

☐ O Pyysin kiusaajia lopettamaan

☐ O Ilmoitin ylläpidolle kiusaamisesta

☐ O kerroin asiasta luotettavalle aikuisille (esim. vanhemmalle, opettajalle, terveydenhoitajalle, kuraattorille)

☐ O Kerroin kiusaamisesta johonkin järjestöön (esim. MLL:n Nuorten puhelimeen tai chattiin)

☐ O Kerroin asiasta kaverille

☐ O Estin tai blokkasin kiusaajat palvelusta

☐ O En tehnyt mitään

Jotain muuta, mitä?

Haluaisitko kertoa omin sanoin lisää sinuun itseesi kohdistuneesta kiusaamisesta, ikävästä käytöksestä tai häirinnästä somessa, peleissä tai netissä? Minkälainen apu olisi mielestäsi auttanut tilanteessa?

Osio 3: Kuinka usein huomaan, että jotakin toista kiusataan, loukataan tai häiritään somessa, peleissä tai netissä seuraavalla tavalla:

Oletko huomannut johonkin toiseen kohdistuvaa ilkeää kommentointia, esimerkiksi nimittelyä, haukkumista, pilkkaamista tai trollaamista? *

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes päivittäin

Oletko huomannut johonkin toiseen henkilöön kohdistuvaa loukkaavien kuvien, videoiden tai huhujen levittämistä? *

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes päivittäin

Oletko huomannut johonkin toiseen henkilöön kohdistuvaa ulkopuolelle jättämistä, esim. someryhmästä poistamista jne. *

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes päivittäin

Oletko huomannut johonkin toiseen henkilöön kohdistuvaa uhkailua, painostamista tai kiristämistä? *

- ☐ En koskaan
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 1-3 kertaa viikossa
- ☐ Päivittäin tai lähes päivittäin

Haluaisitko kertoa omin sanoin lisää johonkin toiseen kohdistuneesta kiusaamisesta, ikävästä käytöksestä tai häirinnästä somessa, peleissä tai netissä?

Mieti tilannetta, kun jotakin toista kiusattiin, häirittiin tai kohdeltiin loukkaavasti somessa, peleissä tai netissä. Teitkö jotain seuraavista? Valitse sopivat. *

☐ Puolustin tai annoin tukea tai autoin kiusattua

☐ Ilmoitin ylläpidolle tapahtuneesta

☐ Kerroin luotettavalle aikuiselle (Esim. vanhemmalle, opettajalle, terveydenhoitajalle, kuraattorille)

☐ En tehnyt mitään

☐ Tein jotain muuta. Mitä?

Millä tavalla puolustit, autoit tai tuit kiusattua? Valitse sopivat. *

☐ Kysyin tarvitseeko hän apua

☐ Lähetin hänelle rohkaisevia viestejä

☐ Kehotin häntä estämään tai blokkamaan kiusaajat palvelussa

☐ Kehotin häntä kertomaan tapahtuneesta jollekin aikuiselle tai poliisille

☐ Autoin häntä jollain muulla tavalla. Miten?

Osio 4: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Kiusaamiseen ja loukkaavaan kohteluun on helpompi puuttua anonyymisti kuin omalla nimellä. Valitse sopiva.

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Vähän eri mieltä
- ☐ Siltä väliltä
- ☐ Vähän samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Kiusaamiseen ja loukkaavaan kohteluun on helpompi puuttua somessa kuin kasvotusten. Valitse sopiva.

*

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Vähän eri mieltä
- ☐ Siltä väliltä
- ☐ Vähän samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Kiusaamistilanteessa jokaisen toiminnalla on merkitystä kiusaamisen lopettamiseksi. Valitse sopiva.

*

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Vähän eri mieltä
- ☐ Siltä väliltä
- ☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

Sosiaalisissa medioissa on paljon helpompi puolustaa kiusattua, jos joku muukin puuttuu kiusaamiseen. Valitse sopiva.

☐ Täysin eri mieltä

☐ Vähän eri mieltä

☐ Siltä väliltä

☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

Kiusatulle on tärkeää, että joku puolustaa häntä ja osoittaa tukensa jollain tavalla. Valitse sopiva. *

☐ Täysin eri mieltä

☐ Vähän eri mieltä

☐ Siltä väliltä

☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

En voi sosiaalisissa medioissa ja netissä vaikuttaa omalla toiminnallani kiusaamiseen, loukkaavan kohtelun ja häirinnän vähenemiseen. *

☐ Täysin eri mieltä

☐ Vähän eri mieltä

☐ Siltä väliltä

☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

Jos en tee sosiaalisissa medioissa mitään, kun jotain kiusataan, voi kiusattu ajatella, että hyväksyn kiusaamisen. *

☐ Täysin eri mieltä

☐ Vähän eri mieltä

☐ Siltä väliltä

☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

Puutun kiusaamiseen helpommin silloin, jos kiusattu on kaverini. *

☐ Täysin eri mieltä

☐ Vähän eri mieltä

☐ Siltä väliltä

☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

Pelkään, että joudun itse vaikeuksiin tai kiusatuksi, jos puutun somessa omalla nimelläni kiusaamiseen.

*

☐ Täysin eri mieltä

☐ Vähän eri mieltä

☐ Siltä väliltä

☐ Vähän samaa mieltä

☐ Täysin samaa mieltä

En puutu sosiaalisissa medioissa ja netissä loukkaavaan kohteluun, koska en ole varma onko kyse huumorista vai kiusaamisesta. *

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Vähän eri mieltä
- ☐ Siltä väliltä
- ☐ Vähän samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Sosiaalisissa medioissa tai netissä tapahtuva kiusaaminen ja häirintä ei ole niin vakavaa kuin kasvokkain tapahtuva kiusaaminen. *

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Vähän eri mieltä
- ☐ Siltä väliltä
- ☐ Vähän samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Kiusaamiseen, loukkaavaan kohteluun ja häirintään puuttuminen on vain aikuisten asia.

*

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Vähän eri mieltä
- ☐ Siltä väliltä
- ☐ Vähän samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Liittyen edellisiin kysymyksiin, haluaisitko kertoa omin sanoin lisää erilaisista keinoista, tapauksista tai tilanteista puuttua somessa, peleissä tai netissä tapahtuvaan kiusaamiseen?

Osio 5: Jotta netissä ja sosiaalisissa medioissa tapahtuva kiusaaminen, loukkaava kohtelu ja häirintä vähenisi, olisi tärkeää, että...

...aikuiset ottaisivat vakavasti sosiaalisissa medioissa ja netissä tapahtuvan kiusaamisen ja häirinnän.

☐ Ei lainkaan tärkeää

☐ Ei kovin tärkeää

☐ Melko tärkeää

☐ Tärkeää

☐ Erittäin tärkeää

... somejulkikset ja -vaikuttajat puhuisivat somessa kiusaamista vastaan.

*

☐ Ei lainkaan tärkeää

☐ Ei kovin tärkeää

☐ Melko tärkeää

☐ Tärkeää

☐ Erittäin tärkeää

... nuorille kerrotaisiin koulussa enemmän netissä ja sosiaalisissa medioissa tapahtuvan kiusaamisen seurauksista.

☐ Ei lainkaan tärkeää

☐ Ei kovin tärkeää

☐ Melko tärkeää

☐ Tärkeää

☐ Erittäin tärkeää

*

*

... nuoren vanhemmat olisivat kiinnostuneita siitä miten nuori viettää aikaa netissä ja sosiaalisissa medioissa.

☐ Ei lainkaan tärkeää

☐ Ei kovin tärkeää

☐ Melko tärkeää

☐ Tärkeää

☐ Erittäin tärkeää

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO